

Slotrapportage

ACTIEPROGRAMMA ZORG VOOR DE JEUGD

Inhoudsopgave

Inleiding en leeswijzer	3
Beschouwing	5
Het lerend jeugdhulpstelsel	12
Bijlage: Resultaten per actielijn en het Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd (OZJ)	17
Actielijn 1 Betere toegang tot jeugdhulp voor kinderen en gezinnen.....	19
Actielijn 2 Meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien.....	26
Actielijn 3 Alle kinderen de kans bieden zich te ontwikkelen.....	37
Actielijn 4 Kwetsbare jongeren beter op weg helpen zelfstandig te worden.....	43
Actielijn 5 Jeugdigen beter beschermen als hun ontwikkeling gevaar loopt.....	49
Actielijn 6 Investeren in vakmanschap.....	56
Randvoorwaarden: Jeugdhulp dichtbij het kind	61
Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd	69

Inleiding

Het Actieprogramma Zorg voor de Jeugd is 16 april 2018 gelanceerd, als antwoord op de tussenevaluatie van de Jeugdwet (januari 2018). Ons gezamenlijke doel is de jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering steeds beter te maken. Betere zorg voor de jeugd bereiken we alleen als alle partijen daarbij samenwerken. Centraal in het programma staat daarom het partnerschap tussen het Rijk, gemeenten, jeugdhulpaanbieders, jeugdprofessionals en cliëntenorganisaties. De afgelopen 3,5 jaar hebben de betrokken partijen in zes inhoudelijke actielijnen en de randvoorwaarden hard gewerkt aan het bereiken van ons gezamenlijke doel.

Deze zevende rapportage is de slotrapportage van het programma en is een product van de leden van de stuurgroep Zorg voor de Jeugd: MIND, Ieder(in)/Per Saldo namens de cliëntenorganisaties, het Nederlands Instituut van Psychologen en de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie namens de beroepsverenigingen, de Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd namens de jeugdhulpaanbieders, de Vereniging van Nederlandse Gemeenten en de ministeries OCW, JenV en VWS, in samenwerking met de betrokken partners van de verschillende actielijnen.

- 1 Betere toegang tot jeugdhulp voor kinderen en gezinnen

- 2 Meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien

- 3 Alle kinderen de kans bieden zich te ontwikkelen

- 4 Kwetsbare jongeren beter op weg helpen zelfstandig te worden

---

- 5 Jeugdigen beter beschermen als hun ontwikkeling gevaar loopt

---

- 6 Investeren in vakmanschap

- R Randvoorwaarden: jeugdhulp dichtbij het kind

Leeswijzer van deze slotrapportage

Sinds de start van het programma Zorg voor de Jeugd heeft de stuurgroep halfjaarlijks over de voortgang gerapporteerd. In november van elk jaar gaven de rapportages inzicht in de inspanningen, resultaten en vervolgacties van de actielijnen. De meirapportages gaven daarnaast ook inzicht in de indicatoren op basis waarvan werd gemeten welke effecten al merkbaar zijn. Het programma Zorg voor de Jeugd loopt eind 2021 af. Voor u ligt dan ook de slotrapportage.

Deze slotrapportage beslaat twee perioden. Enerzijds wordt per actielijn gerapporteerd over de inspanningen en activiteiten sinds juni 2021; hierover is immers nog niet eerder gerapporteerd. Anderzijds beogen we in vogelvlucht het gehele programma te beschouwen: in welke context werkten we? Wat hebben we bereikt en wat nog niet? Wat is onze 'footprint'? Welke uitdagingen identificeren wij voor de toekomst?

Deze slotrapportage bestaat uit twee programmabrede delen en één bijlage. Als eerste schetst de stuurgroep in de beschouwing haar beeld over de context en resultaten van het programma sinds 2018. Er wordt stil gestaan bij de invloed van de coronacrisis op de (richting van de) inspanningen en dus de resultaten van het programma. De beschouwing wordt gevolgd door een hoofdstuk over lerende netwerken. Lerende netwerken zijn een belangrijk resultaat van het programma en vormen één van de sleutels tot het samen steeds beter worden: vanuit verschillende perspectieven werken jongeren, ouders, professionals, onderzoekers en bestuurders samen aan een actueel vraagstuk. Door van elkaar en met elkaar te leren, verbeteren ze hun eigen professionele handelen in de jeugdhulp. Het hoofdstuk licht diverse netwerken ter inspiratie uit.

In de bijlage zijn de actielijn-specifieke bijdragen te vinden. Als eerste wordt gerapporteerd over de inspanningen en resultaten die van juni tot en met oktober 2021 zijn bereikt; hierover is nog niet eerder gerapporteerd. Voor resultaten die ná het uitkomen van deze rapportage worden opgeleverd, wordt zoveel mogelijk gewerkt met verwijzingen naar de website www.voordejeugd.nl. Hier vindt u alle achtergrondinformatie over de activiteiten van het programma en praktijkvoorbeelden van de gewenste beweging, ook na het aflopen van het programma. Zo blijft alle informatie vindbaar. Vervolgens wordt per actielijn beschreven wat er in de programmaperiode op de doelstelling is bereikt, gevolgd door een overzicht van de belangrijkste mijlpalen sinds de start van het programma.

BESCHOUWING

Beschouwing

‘Heb vertrouwen in de jongeren, geef ze een kans en ze zullen je verrassen.’

– Kofi Annan

Het is nu najaar 2021 en dit is de zevende en laatste rapportage van het programma Zorg voor de Jeugd. Waar de voorgaande rapportages allemaal verslag doen van de voorliggende periode, vraagt deze laatste versie om een bredere blik. Een bredere blik op de resultaten van heel het programma Zorg voor de Jeugd en hoe we samen belangrijke stappen hebben gezet richting de gewenste transformatie.

Onze ambitie

Uit de tussenevaluatie van de Jeugdwet in 2018 bleek dat de doelen van de decentralisatie sinds 2015 nog niet voldoende werden gerealiseerd. De gewenste transformatie moest nog grotendeels vorm krijgen en jeugdigen, ouders en jeugdhulpprofessionals merkten in de praktijk nog onvoldoende verbeteringen. Om na de transitiefase de gewenste transformatie van de jeugdhulp tot stand te brengen, was extra inzet nodig.

‘Betere zorg voor de jeugd bereiken we alleen als alle betrokken partijen daarbij samenwerken. Centraal in het programma staat daarom het partnerschap tussen het Rijk, gemeenten, jeugdhulpaanbieders, jeugdprofessionals en cliëntenorganisaties. De betrokken partijen werken voor het bereiken van ons gezamenlijke doel aan zes inhoudelijke actielijnen en de randvoorwaarden.’

Die extra inzet kreeg vorm in het programma Zorg voor de Jeugd met de gezamenlijke ambitie: “De jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering merkbaar en meetbaar steeds beter maken voor kinderen, jongeren en gezinnen, zodat ze op tijd passende hulp ontvangen”. Daarom werken we aan betere en meer integrale ondersteuning van jeugdigen en hun ouders/verzorgers tijdens de levensloop van het kind (thuis, uitwonend, in kinderopvang, op school en bij de overgang naar volwassenheid). Ook investeren we in vakmanschap en de samenwerking tussen jeugdprofessionals.

Om ons heen

We kunnen er niet omheen dat halverwege de looptijd van het programma de coronacrisis van grote invloed is geweest op de uitvoering van het programma. Het heeft vertragend gewerkt op het behalen van onze doelen, zeker in het eerste halfjaar. De prioriteit lag – terecht – bij de directe zorg voor kinderen en gezinnen. De maatregelen en beperkingen vroegen van ons om slagvaardig en creatief te handelen toen de zorg voor jongeren en gezinnen, van de ene op de andere dag, sterk bemoeilijkt werd. Meer dan ooit werkten we als stuurgroep zij-aan-zij aan handelingskaders, richtlijnen en handreikingen voor prangende vragen uit de praktijk zoals:

- Hoe werken we met 1,5 meter afstand?
- Hoe blijven we in contact met gezinnen en jongeren?
- Hoe zorgen we voor voldoende aandacht voor de positie van jongeren en kinderen met een beperking en hun ouders bij de inrichting en aanpassing van alle maatregelen?
- Hoe komen we aan voldoende beschermingsmiddelen?

Onder druk van de crisis leerden we samenwerken in nieuwe verhoudingen, afhankelijkheden en bouwden we aan onderling vertrouwen.

De coronamaatregelen hebben een grote impact op het leven en de mentale gezondheid van jongeren. Daarom heeft het kabinet naast het Jeugdpakket van € 58,5 miljoen (december 2020) een steunpakket welzijn jeugd van € 40 miljoen (februari 2021) beschikbaar gesteld. Met deze twee steunpakketten zijn veel lokale initiatieven ontstaan en activiteiten georganiseerd. VWS heeft dit samen met partners aangevuld met nog 40 landelijke initiatieven, zoals luisterlijnen, mentaal welbevinden in het onderwijs en activiteiten gericht op kwetsbare doelgroepen. Daarnaast werd alles op alles gezet om de kinderopvang en scholen weer open te krijgen. Het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) werd de centrale vindplaats voor kennis om jeugdhulpprofessionals en jongeren te voorzien van informatie en perspectief tijdens de periode met coronamaatregelen.

Behalve de coronacrisis, die onverwacht haar intrede deed, drukte ook de discussie over het verschil tussen de gemeentelijke uitgaven en de door het Rijk toegekende middelen voor jeugdhulp op de samenwerking en resultaten binnen Zorg voor de Jeugd. In het voorjaar 2021 heeft een arbitragecommissie uitspraak gedaan. Deze uitspraak vormt de basis voor het gezamenlijk opstellen en uitvoeren van een Hervormingsagenda Jeugd. De bedoeling is dat deze agenda in januari 2022 gereed is en dat de komende jaren de uitvoering voortvarend ter hand wordt genomen. We zullen met elkaar en met het kabinet verkennen hoe we ervoor zorgen dat de positieve ingezette bewegingen komende jaren doorzetten omwille van een beter en houdbaar jeugdstelsel.

De resultaten

Er zijn veel resultaten waar we trots op zijn. Binnen de actielijnen van het programma zijn grote stappen gezet en mooie mijlpalen bereikt. Verderop in deze rapportage staat een overzicht van de voortgang per actielijn in de afgelopen 3,5 jaar. De volgende voorbeelden willen we graag uitlichten.

Actielijn 1

Betere toegang tot jeugdhulp voor kinderen en gezinnen. KPMG bracht in 2019 de 'Basisfuncties voor lokale teams in kaart'. Het biedt inzicht in wat je als gemeenten lokaal, samen met partners moet regelen om passende hulp aan je inwoners te kunnen bieden. De samenwerkende beroepsverenigingen hebben in aanvulling op dit rapport de handreiking 'De juiste professional op de juiste plek in het lokale team' opgesteld als praktisch en informatief kader voor beroepsprofessionals en beleidsmakers. Het biedt een inkijk in de praktijk, die ter inspiratie kan dienen voor beleidsbeslissingen. Theorie, praktijk en beleid worden samengebracht en vormen zo een vruchtbare basis voor de doorontwikkeling van de lokale teams. Voor meer resultaten van deze actielijn, zie pagina 24 ➡

Actielijn 2

Meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien. In juli 2018 is afgesproken om pleegzorg standaard te verlengen tot 21 jaar. Daarvoor is een wetswijziging van de Jeugdwet nodig. Op basis van de extra kennis die het kabinet heeft opgedaan in de internetconsultatie in maart 2020 is het wetsvoorstel aangepast en verduidelijkt. Naar verwachting gaat het aangepaste wetsvoorstel in het laatste kwartaal van 2021 naar de Tweede Kamer. Voor meer resultaten van deze actielijn, zie pagina 33 ➡

Actielijn 3

Alle kinderen de kans geven zich zo goed mogelijk te ontwikkelen. Sinds 10 mei 2021 is in opdracht van de ministeries van OCW en VWS gestart met de begeleiding van vijftien proeftuinen onderwijszorgarrangementen. Daarin wordt onderzocht hoe aan kinderen met een specifieke onderwijs- en ondersteuningsbehoefte wel een maatwerkoplossing kan worden geboden. Met de uitkomsten van deze proeftuinen kunnen bijvoorbeeld het aanbod, de financieringsvormen en wet- en regelgeving worden geoptimaliseerd. De proeftuinen lopen tot juni 2022. Ondertussen wordt gewerkt aan meer experimenteerruimte in de wetgeving. Met de aanpak Met Andere Ogen is een lerende beweging van organisaties, professionals, ouders en ervaringsdeskundigen tot stand gebracht waarbinnen kennis en ervaringen worden gedeeld. Voor meer resultaten van deze actielijn, zie pagina 41 ➡

Actielijn 4

Kwetsbare jongeren beter helpen zelfstandig te worden. Via 22 pilots en drie regionale aanpakken is intensief ingezet op de zogenaamde integrale, toekomstgerichte ondersteuning vanuit de 'Big 5'. Toekomstgericht werken betekent werken vanuit het perspectief van de jongere en van daaruit regelen wat nodig is. Of het nu gaat om wonen, werk, school of een steunfiguur, het gaat om waar de jongere heen wil en wat daarvoor geregeld moet worden. Er is gewerkt met de doorbraakmethode om de zeer weerbarstige realiteit te doorbreken. Ook is voor jongeren in een gezinshuis gezorgd dat ze, als ze nog niet toe zijn aan zelfstandig wonen, tot hun 21e in het gezinshuis kunnen blijven. Eerder was dat na een 18e verjaardag niet mogelijk. Voor meer resultaten van deze actielijn, zie pagina 47 ➡

Actielijn 5

Jongeren beter beschermen als hun ontwikkeling gevaar loopt. In de zes regionale pilots Jeugdbeschermingsketen werkten gemeenten, wijkteams, Veilig Thuis, de Raad voor de Kinderbescherming en gecertificeerde instellingen samen aan nieuwe manieren om samenwerking in de jeugdbeschermingsketen in te richten. De ontwikkelingen binnen die organisaties en de inzichten uit de pilots waren belangrijke input voor het ontwerp van een nieuw toekomstscenario voor effectieve kind- en gezinsbescherming dat inmiddels gerealiseerd is. Voor meer resultaten van deze actielijn, zie pagina 54 ➡

Actielijn 6

Investeren in Vakmanschap. Op het nieuwe Platform Vakmanschap vinden professionals elkaar online met vragen en antwoorden uit de praktijk. Op dit interactieve platform vinden zij de laatste kennis op professioneel vlak, maar ook de mogelijkheid om elkaar te ontmoeten tijdens online sessies, bijvoorbeeld over De Beweging van Nul. Voor meer resultaten van deze actielijn, zie pagina 59 ➡

Actielijn Randvoorwaarden

Er is gewerkt aan het verbeteren van de randvoorwaarden ten dienste van de inhoudelijke actielijnen. Zo zijn er in elke jeugdregio expertteams operationeel geworden, is er ondersteund op het gebied van opdrachtgever- en opdrachtnemerschap en heeft de Jeugdautoriteit haar rol verder doorontwikkeld. Voor meer resultaten van deze actielijn, zie pagina 66 ➡

OZJ

Het team Oppakken en Leren van Complexe Casuïstiek maakte op het niveau van kind en gezin met individuele problematiek groot verschil. 577 vastgelopen hulpvragen van kinderen en jongeren werden opnieuw bekeken en waar mogelijk vlot getrokken. De daarbij opgedane ervaringen en geleerde lessen werden voor andere professionals die met jeugd werken beschikbaar gemaakt via online sessies en opgetekend in diverse handreikingen en rapporten. Alle nieuwe kennis verspreidde zich daardoor als een olievlek over de regio's. Een heel waardevolle ontwikkeling. En belangrijker: de regionale expertteams en bovenregionale expertisenetwerken werden ondersteund zodat zij in de toekomst complexe zorgvragen in de regio steeds beter kunnen oppakken. Voor meer resultaten van het OZJ, zie pagina 69 ➡

De vorige pagina is slechts een korte bloemlezing van de resultaten waaraan de samenwerking binnen het programma Zorg voor de Jeugd heeft bijgedragen. Veel van de goede voorbeelden, praktische handleidingen, opgedane kennis en geleerde lessen zijn gedeeld via de kerngroep communicatie waarin alle partners van de samenwerking vertegenwoordigd zijn. Op de website voordejeugd.nl worden maandelijks gemiddeld 20.000 pagina's bekeken en het LinkedIn-account dat is opgezet om kennisdeling en netwerk te vergroten is in 1,5 jaar gegroeid naar 4.000 volgers. Elke twee weken worden nieuwe ontwikkelingen, evenementen en publicaties gedeeld via de [Nieuwsbrief](#) zodat professionals in de regio hier hun voordeel mee kunnen doen.

Alle [voortgangsrapportages](#) geven inzicht in een voorgaande periode. Deze slotrapportage doet dat ook, maar we kijken ook vooruit. Het programma Zorg voor de Jeugd mag dan eind 2021 afgerond worden, de uitdaging en opgave om samen steeds beter voor de jeugd te zijn, zijn dat niet.

Tot hier en nu verder

‘Het is niet genoeg, te weten, men moet ook toepassen; het is niet genoeg, te willen, men moet ook handelen.’

- Johann Wolfgang von Goethe

Sinds april 2018 hebben we gezamenlijk de schouders onder het programma Zorg voor de Jeugd gezet. Er is een goede basis gelegd om belangrijke stappen te zetten in het verbeteren van de uitvoeringspraktijk. Zo is:

- Wet- en regelgeving aangepast: financiering luisterlijnen, verlenging pleegzorg, rechtspositie gesloten jeugdhulp, fiscale vrijstelling pleegouders, etc.
- Het jeugdstelsel verder ingericht: Jeugdautoriteit, de geschillencommissie, sociaal domein, 42 regionale expertteams en acht bovenregionale expertisenetwerken opgericht, etc.
- Onderzoek gedaan naar: basisfuncties van lokale teams, levenslange en levensbrede zorg- en ondersteuningsvragen, ketenbreed leren, werven en behouden pleegouders, financiering zorg in onderwijstijd, onderwijszorgarrangementen, leeftijdsgrens jeugdhulpplicht, toekomstgericht werken (16-27 jaar), jeugdbescherming, jeugdhulp in strafrechtelijk kader, arbeidsmarkt jeugd, financiële positie jeugdhulpaanbieders, etc.
- De uitvoeringspraktijk verbeterd, doordat:
  - Handreikingen zijn uitgebracht: Praktijkevaluatie d.m.v. de Zorg en Ondersteuning evaluatietool gelinkt aan vijf basisfuncties voor lokale teams, kwaliteitskader en zelfscan werken aan veiligheid, koersdocument gezinshuizen, participatiescan, eigen stek eigen toekomst, factsheet verantwoordelijkheden gemeenten jeugdhulp in strafrechtelijk kader, handreiking rechten/plichten rondom dossier hulpverlening, handreiking juiste professional op juiste plek in het lokale team, etc.
  - Pilots zijn gestart: Jeugdhulp in gezinsvormen, project ‘ik laat je niet alleen’, onderwijs voor ernstig meervoudige beperking, zorg in onderwijstijd, toekomstgericht werken, proeftuinen onderwijszorgarrangementen, toekomstplannen, vereenvoudiging jeugdbeschermingsketen, leergang ‘Inkoop jeugdhulp in strafrechtelijk kader’, terugdringen schadelijke wachttijden, etc.
  - Lerende netwerken zijn opgezet: Met Andere Ogen, Landelijk gemeentelijk netwerk 16-27, etc.

Tijdens de looptijd van het programma zijn veel resultaten geboekt, maar we zijn er nog niet. In hoeverre de enorme inzet binnen dit programma heeft geleid tot verbeteringen binnen het jeugdhulpstelsel is lastig te bewijzen. In een complexe omgeving met beperkt cijfermateriaal is het niet mogelijk om causale verbanden tussen inspanningen en uitkomsten te leggen. Wel is het mogelijk om ontwikkelingen op hoofdlijnen vast te leggen op basis van de jaarcijfers 2015-2020 (zie ook [voortgangsrapportage mei 2021](#)). Daarin zien we op onderdelen van de jeugdhulp een voorzichtig positieve ontwikkeling. Jeugdigen en gezinnen vinden dat ze vaker snel en beter worden geholpen en dat beslissingen vaker met hen samen worden genomen. We zien dat jeugdigen relatief vaker thuis worden geholpen en dat er minder uithuisplaatsingen zijn bij ondertoezichtstelling in de jeugdbescherming. Bij 18- tot 23-jarigen zien we een stijging van jeugdhulp met verblijf. Dit is een direct gevolg van de verlengde jeugdhulp en laat zien dat jongeren die nog niet toe zijn aan zelfstandigheid langer ondersteund worden. Ook laten de cijfers onder professionals in de jeugdsector een positiever beeld van het werk zien. Professionals ervaren meer invloed op hun werk en zijn meer tevreden.

We zetten ons continu in om de voorzichtige positieve beweging te behouden en waar mogelijk te versnellen en zijn ons bewust van de onderwerpen waar die positieve lijn nog niet zichtbaar is. De uitstroom en het verloop onder jeugdbeschermers en de zorg voor kinderen en gezinnen met een levenslange/levensbrede hulpvraag als gevolg van een beperking, zijn daar voorbeelden van. Een grote groep van hen ervaart nog niet goed geholpen te worden in de toegang naar passende ondersteuning.

Ook de acties vanuit programma's als [Geweld Hoort Nergens Thuis](#), [Kansrijke Start](#) en [Scheiden zonder Schade](#) hebben invloed op het bereiken van de doelen van Zorg voor de Jeugd en de uitvoering van de Jeugdwet. Maar ook de evaluatie van passend onderwijs en voornemens om te komen tot inclusiever onderwijs kunnen niet los gezien worden van de Jeugdwet. Daarom blijven ook wij evalueren, leren en bijsturen: Welke vraagstukken zien we nu? Wat is er opgelost? Waar is na 2021 nog meer inspanning op nodig en hoe gaan we dat doen? Dit

vanuit de wens om in het belang van kinderen, jongeren en gezinnen de zorg voor jeugd steeds beter te willen maken. De opdracht van het programma Zorg voor de Jeugd loopt eind 2021 af, maar de opgaven zijn zeker nog niet af.

Hoe gaan we verder na afloop van dit programma?

Om het jeugdhulpstelsel lerend te houden is het nodig dat we vanuit een duurzame opzet de verschillende lerende netwerken blijven faciliteren en de kennis- en leerfunctie verder tot ontwikkeling brengen. Hierbij gaat het om samenwerken en samen verantwoordelijkheid nemen voor het geheel. We zien grote meerwaarde in het verbinden van domeinen; oplossingen liggen immers vaak niet (uitsluitend) in het jeugdhulpdomein maar juist in het brede sociaal domein, de gezondheidszorg en het onderwijs.

Uit diverse rapporten valt op te maken welke zaken structureel opgepakt moeten worden, zoals:

- Er moet landelijk een maatschappelijk gedragen beeld (c.q. verwachtingspatroon) komen dat binnen de reikwijdte van de (aangepaste) Jeugdwet past
- De toegang tot jeugdhulp (of jeugdzorg) moet kwalitatief verbeterd worden met sterke lokale teams en goede triage aan de voorkant
- De bureaucratie in de jeugdhulp (bv. rondom inkoop) moet sterk worden vereenvoudigd. Onder andere door het inkopen op grotere schaal van specialistische jeugdhulp en verbeteren van bedrijfsvoeringprocessen bij gemeenten en aanbieders
- Een impuls is nodig in de kwaliteit van de jeugdhulp
- Er moet meer grip komen op de kosten van de jeugdhulp

Als samenwerkende partijen staan we dagelijks voor de uitdaging om de transformatie verder door te ontwikkelen. Daarbij kijken we vanzelfsprekend verder dan 2021. We weten bijvoorbeeld al dat de Beweging van Nul doorgaat en er komt een vervolg op het toekomstscenario Jeugdbescherming. De contouren van de Hervormingsagenda Jeugd worden steeds beter zichtbaar en er wordt nagedacht over een bijpassende ondersteuningsstructuur.

Daarbij nemen we onze verantwoordelijkheid en bestaat de wens om te blijven samenwerken en leren. De tijdens de coronacrisis opgedane succesvolle samenwerkingservaring is hierbij instrumenteel en zetten we onverminderd voort. Elke stap die we daarbij zetten draagt bij aan de ambitie om een permanente voetafdruk te plaatsen en samen steeds beter te zorgen voor de jeugd.

De stuurgroep Zorg voor de Jeugd

- Ali Rabarison, *Vereniging van Nederlandse Gemeenten*
- Aline Molenaar, *Per Saldo*
- Arne Popma, *Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (namens de medische beroepsverenigingen AJN, LHV, NVK, NVvP, V&VN)*
- Ellen Meijer, *ministerie van JenV*
- Ellen Oltmann, *ministerie van OCW*
- Frank Bluiminck, *Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd*
- Illya Soffer, *Ieder(in)*
- Marieke Kleiboer, *ministerie van VWS*
- Simone Melis, *MIND*
- Vera Naber, *Nederlands Instituut van Psychologen (namens de beroepsverenigingen NIP, BPSW, Bv Jong, FVB, LVVP, NVO)*

HET LEREND JEUGDHULPSTELSEL

Samen leren om steeds beter te worden: het belang van lerende netwerken

Om te komen tot steeds betere jeugdhulp, waarbij steeds meer kinderen prettig thuis opgroeien, is een lerend jeugdhulpstelsel een belangrijk uitgangspunt. 'In een lerend landschap probeer je problemen op te lossen en te leren van wat je in heel veel situaties doet. Om steeds te kijken of het de volgende keer weer beter kan. Een cultuur waarbij, ook als iets niet goed lukt, je dit deelt met collega's,' stellen Peter Dijkshoorn en Arne Popma, twee van de StroomOppers, over stroomopwaarts werken in een lerend jeugdhulpstelsel.

De lerende netwerken die op diverse cruciale plekken in het jeugddomein zijn gestart vormen een belangrijke opbrengst van het programma Zorg voor de Jeugd. In de netwerken werken enthousiaste en gedreven mensen vanuit verschillende perspectieven (jongeren, ouders, professionals, onderzoekers, bestuurders) samen aan een actueel vraagstuk, met het doel met elkaar nieuwe antwoorden te vinden. Door te denken en doen, te opiniëren, initiëren, registreren en te onderzoeken. Ze delen ervaringen, kennis en inzichten en toetsen deze om daarmee nieuw beleid, bewezen interventies of tools in hun eigen werkpraktijk of organisatie toe te passen. Door van elkaar en met elkaar te leren, verbeteren ze hun eigen professionele handelen in de jeugdhulp.

Het goede gesprek durven voeren

Een mooi voorbeeld van een lerende beweging is StroomOP, het netwerk van jeugdhulp- en onderwijsprofessionals dat streeft naar eerdere, snellere en beter passende hulp voor jongeren en hun ouders. Het netwerk geeft daarmee uitvoering aan het Actieplan Best Passende Zorg voor Kwetsbare Jongeren, onderdeel van actielijn 2 'Meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien'. Binnen StroomOP zijn rondom verschillende onderwerpen

lerende netwerken geïnitieerd. Een voorbeeld is 'In contact blijven' waarbij professionals van alle JeugdzorgPlus-instellingen, samen met de kinder- en jeugdpsychiatrie, de jeugd-ggz-instellingen, ervaringsdeskundige jongeren en ouders, 113 Zelfmoordpreventie en de Academische Werkplaats Risicojeugd werken aan betere kennis over het omgaan met suïcidaliteit en automutilatie. Deelnemers aan dit netwerk delen praktijkervaringen met elkaar, aangevuld met recente wetenschappelijke inzichten. Zo is de multidisciplinaire richtlijn voor diagnostiek en behandeling van suïcidaal gedrag 'vertaald' voor JeugdzorgPlus-organisaties. Er zijn trainingsmodules ontwikkeld en er is een leidraad voor suïcidepreventiebeleid in JeugdzorgPlus. Ook is er een registratiesysteem opgezet. Instellingen organiseren regelmatig bijeenkomsten om kennis en ervaringen te delen. Het goede gesprek durven en kunnen voeren met jongeren en met collega-professionals over suïcidaliteit blijkt één van de belangrijkste opbrengsten van dit lerende netwerk.

Ook het lerend netwerk van 'Ik laat je niet alleen' speelt een belangrijke rol in het verbeteren van de jeugdhulp. Dit netwerk, dat is opgericht onder de StroomOP-beweging, brengt onderzoekers, ambassadeurs van alle JeugdzorgPlus-instellingen en ervaringsdeskundigen met elkaar in verbinding. Zij werken al sinds 2018 samen aan het stoppen met gedwongen afzonderen in de JeugdzorgPlus. Uit het eindrapport blijkt dat leren van en met elkaar een effectief middel is om de beweging naar nul gedwongen afzonderingen te stimuleren. Kinderen in de JeugdzorgPlus worden nu significant minder tegen hun wil afgezonderd. Het einddoel, nul gedwongen afzonderingen, is nog niet in zicht, maar nu realistisch. JeugdzorgPlus-instellingen hebben wel meer tijd nodig en er is blijvende inzet in een lerende omgeving noodzakelijk, ook in de jeugdbescherming en bij de jeugdhulp in het vrijwillig kader. Hoe beter al deze zorg wordt, hoe minder kinderen uiteindelijk gedwongen worden afgezonderd. Door inter- en supervisie van professionals, het beter benutten van ervaringsdeskundigheid én van nieuwe wetenschappelijke kennis, door van elkaar en met elkaar te leren en ten slotte door voortdurend te meten, kunnen we dit met elkaar bereiken.

Verschillende werelden samen

Om te voorkomen dat jongeren in gesloten settings terecht komen, hebben de Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd samen met de samenwerkende beroepsverenigingen en StroomOP diverse series Masterminds voor cruciale beslissers georganiseerd. Daarin gaan psychiaters en gedragswetenschappers uit de hele keten van de jeugdhulp aan de hand van gedeelde dilemma's met elkaar in gesprek op zoek naar de ruimte en de kennis om zelf anders te handelen. Denk daarbij aan thema's zoals 'samen onmacht verdragen', 'met lef zoeken naar alternatieven voor een gesloten plaatsing', 'betere toetsing van instemmingsverklaringen', 'betere en eerdere interprofessionele samenwerking in ingewikkelde behandelingsituaties' en 'effectieve inzet op de motivatie en werkrelatie van jongeren en ouders'. In de masterminds komen de verschillende werelden van wijkteams, ambulante teams, open en gesloten groepen in zowel de jeugd- en opvoedhulp, de jeugd-ggz en de gehandicaptenzorg bij elkaar. Deelnemers benutten elkaars 'mind', door vragen te stellen, ervaringen te delen en zelf actief tussen de sessies te experimenteren met nieuwe inzichten in de praktijk. Het gesprek over gedeelde dilemma's spoort deelnemers aan en inspireert om het anders te gaan doen, zo blijkt uit de evaluatie. Er is meer begrip voor elkaars rol in de keten. Bovendien zijn de betrokkenen zich meer bewust van hun eigen rol en invloed.

Wat werkt in de praktijk

Het programma Met Andere Ogen, onderdeel van actielijn 3 'Alle kinderen de kans geven zich zo goed mogelijk te ontwikkelen', heeft een lerende aanpak waarbij de verbinding tussen jeugdhulp en onderwijs centraal staat. Doel van dit programma is de ontwikkelkansen van alle kinderen te vergroten. Dat kan alleen door eerdere en betere samenwerking tussen professionals uit het onderwijs, zorg

en jeugdorganisaties. De kern van de aanpak: samen met lokale en regionale stakeholders al doende leren en ontwikkelen wat werkt in de praktijk. Onder meer in 'communities of practice' rond thema's zoals 'ouderbetrokkenheid', 'cultuur van samenwerking' en 'positief jeugd beleid en preventie' vergroten professionals uit de verschillende werelden hun kennis en kunde, werken ze samen in de uitvoering en leren van elkaar om zo effectiever te worden bij interventies. In de Midterm van maart 2021 zijn de opbrengsten van de lerende aanpak gedefinieerd en is de kennis en ervaring vanuit eerder onderzoek, interviews, de 'communities of practice' en de praktijk bijeengebracht.

(Online) leren en ontmoeten

Bovenstaande initiatieven zijn slechts enkele voorbeelden van lerende netwerken die binnen het programma Zorg voor de Jeugd zijn opgezet. Maar er gebeurt veel meer. Denk aan K-EET, de landelijke ketenaanpak eetstoornissen, Beweging van Nul, Netwerk van Gekwalificeerde Gedragswetenschappers en Netwerk Samen Beter. In de Bestuurlijke intervisie over dilemma's bij samenwerking in de jeugdhulp delen bestuurders uit de verschillende branches hun dilemma's om zo de (domeinverbindende) samenwerking in de jeugdhulp verder te brengen. Ten slotte hebben professionals uit alle windrichtingen zich verdiept in actuele kennisthema's tijdens de Summerschool en de vele ZOOMinns van het Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd.

Er zijn tal van initiatieven en organisaties actief om het leren van jeugdprofessionals te ondersteunen. Het online Platform Vakmanschap brengt veel van die initiatieven samen. In de online community kunnen mensen elkaar ontmoeten en met elkaar in gesprek om samen te leren. Ook is het dé vindplaats voor bestaande en nieuwe kennis en ervaring rond vakmanschap.

Samen leren is nooit af

Samen leren en samenwerken in een leernetwerk is nooit af, het is een staat van permanente (door)ontwikkeling. Als we als samenleving willen voldoen aan de rechten van het kind waarbij elk kind prettig met zijn ouders kan opgroeien, dan moeten we als professionals, jeugdhulporganisaties, cliënten, gemeenten en het Rijk, voortdurend samen leren om steeds beter te worden. In het boekje 'Op de groei' van het netwerk Beweging van Nul is beschreven hoe dit zou kunnen en wie wat kan doen. De lerende netwerken helpen deelnemers om vanuit een gedeelde visie focus aan te brengen, eigen beelden te onderzoeken, grotere patronen te zien in plaats van alleen momentopnamen en incidenten en de eigen (instellingspecifieke) leerprocessen te verbinden aan die van het grotere geheel. Hiervoor is het wel noodzakelijk dat professionals en organisaties tijd en ruimte nemen en krijgen om te leren. Naast tijd vraagt het ook om een duidelijk doel en een focus, een veilige leeromgeving, een verbinding met praktijkontwikkeling en onderzoek en een heldere netwerkinrichting en structuur.

Veel betrokkenen in en om de jeugdhulp zijn dit nog niet echt gewend en het is nog niet ingeregeld. Door de grote financiële uitdagingen waar gemeenten en jeugdhulporganisaties voor staan, staat leren en ontwikkelen bovendien onder druk. Tegelijkertijd merken we in de praktijk dat een lerend netwerk vaak niet vanzelf in de lucht blijft, zeker als mensen dit nog niet gewend zijn. Hiervoor is een katalysator nodig in de vorm van een facilitator die de lerende beweging draaiend houdt. Een gedreven facilitator die met de werkvloer gezamenlijke inhoudelijke onderwerpen blijft agenderen, bijeenkomsten en het gesprek faciliteert, partijen bij elkaar brengt en uitnodigt.

Uit de ervaringen van de lerende netwerken ontstaan onder Zorg voor de Jeugd zijn wij ervan overtuigd dat deze netwerken het vliegwiel zijn, dat nodig is om het jeugdstelsel zich verder te laten ontwikkelen en groeien. Vanuit de stuurgroep Zorg voor de Jeugd zetten wij ons in voor het behoud van deze werkwijze na afloop van het programma.

Lerende netwerken

[Bestuurlijke intervisie over dilemma's bij samenwerking in de jeugdhulp](#)

[Beweging van Nul](#)

[Ik laat je niet alleen](#)

[In contact blijven](#)

[K-EET](#)

[Met Andere Ogen](#)

[Netwerk van Gekwalificeerde Gedragswetenschappers](#)

[Netwerk Samen Beter](#)

[Op de groei](#)

[Platform Vakmanschap](#)

[StroomOP](#)

[Ambassadeurs Jeugd](#)

Bijlage
**RESULTATEN PER
ACTIELIJN EN HET
OZJ**

In 2015 werd de nieuwe Jeugdwet van kracht. Deze verving de Wet op de jeugdzorg, die tot 2015 geldig was, en de verschillende andere onderdelen van de jeugdzorg die onder de Zorgverzekeringswet en de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten vielen. Ook de jeugdbescherming en jeugdreclassering maken onderdeel uit van de wet. Met de invoering van de Jeugdwet, werd de jeugdzorg overgeheveld naar gemeenten die zich in hun beleid moesten richten op het versterken van het probleemoplossend vermogen van kinderen en jongeren, hun ouders en sociale omgeving, het bevorderen van de opvoedcapaciteiten van ouders en de sociale omgeving, preventie en vroegsignalering, het tijdig bieden van de juiste hulp op maat en effectieve en efficiënte samenwerking rond gezinnen.

Drie jaar na invoering is de Jeugdwet geëvalueerd. De evaluatie liet zien dat met de decentralisatie van de jeugdzorg naar gemeenten een goede beweging in gang was gezet. Tegelijkertijd liet de evaluatie zien dat de doelen van de Jeugdwet nog niet waren gerealiseerd¹. Het inhoudelijke veranderproces dat met de Jeugdwet meekwam – de transformatie - kost tijd; vernieuwing is een continue ontwikkeling. Uit de evaluatie bleek:

Dat *Gezinnen* die de hulp het hardste nodig hebben, moeite hebben hun weg te vinden in de jeugdhulp.

Dat *Het belang van het kind* nog te vaak niet voorop stond. Meer gezinsgerichte opvang was onvoldoende van de grond gekomen en teveel kinderen zaten thuis zonder een passend aanbod vanuit het onderwijs of zorg. Kwetsbare jongeren die 18 worden ervoeren nog steeds veel problemen bij het regelen van wonen, school, werk en zorg.

Jeugdprofessionals gaven aan onvoldoende ruimte te hebben hun werk goed te doen.

Veel *gemeenten* zijn op de goede weg met de transformatie, maar er is nog onvoldoende verbinding met andere domeinen, zoals het onderwijs of Wmo en geldgebrek werd genoemd als knelpunt.

Jeugdhulpaanbieders uitten hun zorg over de kwaliteit van lokale teams, de aanbestedingsregels en administratieve lasten. Wachttijden bij specialistische aanbieders waren belangrijke knelpunten.

Voor de betrokken partijen lag een grote gezamenlijke uitdaging om hier verandering in te brengen. Het actieprogramma Zorg voor de Jeugd vormde het resultaat van vele gesprekken met Rijk, gemeenten, instellingen en cliënten. Begin 2018 ging het programma van start. Het beoogde langs zes inhoudelijke actielijnen en de Randvoorwaarden verbetering in bovenstaande situatie brengen.

In de volgende pagina's informeren we u per actielijn over:

- Wat de doelen van de actielijn waren
- De voortgang op acties in de periode mei – november 2021
- Wat onze inspanningen (in vogelvlucht) hebben opgeleverd, èn
- De behaalde mijlpalen/resultaten tijdens de gehele looptijd van het programma met digitale vindplekken voor meer informatie

Als laatste vindt u in deze sectie ook informatie over de resultaten die het Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd (OZJ) bereikte in het ondersteunen en adviseren van gemeenten bij jeugdhulpvernieuwing, de verbetering van de jeugdbescherming en de inkoop van specialistische jeugdhulp.

¹ Eerste evaluatie Jeugdwet, 30 januari 2018. Zie par. 8.2 samenvatting, conclusies en aanbevelingen.

Actielijn 1: Betere toegang tot jeugdhulp voor kinderen en gezinnen

Waar zetten we op in?

Kinderen, jongeren en gezinnen moeten

actiever worden betrokken bij de

verlening van jeugdhulp en totstand-

koming van het jeugdhulpbeleid.

Samen met gemeenten en relevante

partijen gaan we zorgen voor een betere

toegang tot jeugdhulp voor kinderen en

gezinnen. We zetten daarom in op de

volgende doelen:

- A** Informatievoorziening over de jeugdhulp verbeteren door meer bekendheid te geven aan het Juiste Loket. Daarnaast gaan we de levensbrede cliëntondersteuning versterken.

- B** Gemeenten en andere relevante partijen gaan zorgen voor betere toegang tot jeugdhulp voor kinderen en gezinnen, waaronder het vergroten van de effectiviteit van lokale teams door o.a. meer specialistische hulp aan de voorkant en betere samenwerking met huisartsen, scholen, jeugdgezondheidszorg en jeugdbescherming.

- C** Gemeenten en andere relevante partijen gaan zorgen voor een passende toegang tot jeugdhulp voor kinderen die vanwege hun beperking zijn aangewezen op langdurige vormen van ondersteuning.

- D** Inzetten van mentoren voor kinderen en jongeren.

- E** Een luisterend oor (kindertelefoon).

Subdoel	Belangrijkste mijlpalen vanaf juni 2021
<p>A Informatievoorziening over de jeugdhulp verbeteren door meer bekendheid te geven aan het Juiste Loket. Daarnaast gaan we de levensbrede cliëntondersteuning versterken</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De <u>monitor van het RIVM</u> over de ontwikkelingen binnen cliëntondersteuning is aan de Tweede Kamer aangeboden • De <u>evaluatie van het Koploperstraject</u> is afgerond. De evaluatie dient als input om samen met gemeenten te kijken hoe ook in de komende jaren gemeenten kunnen worden ondersteund bij de versterking van cliëntondersteuning
<p>B Gemeenten en andere relevante partijen gaan zorgen voor betere toegang tot jeugdhulp voor kinderen en gezinnen, waaronder het vergroten van de effectiviteit van lokale teams door o.a. meer specialistische hulp aan de voorkant en betere samenwerking met huisartsen, scholen, jeugdgezondheidszorg en jeugdbescherming</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De <u>Online dag van de Wijkteams</u> vond plaats met ruim 500 deelnemende wijkteamprofessionals • <u>Het platform</u> van de Associatie Wijkteams is opgericht waar bijna 800 volgers vragen en antwoorden uitwisselen over bv. wijkgericht werken en scheidingen en schulden, en waar relevante bijeenkomsten worden gefaciliteerd, zoals een <u>webinar</u> over de meldcode • Publicatie <u>digitaal handboek 'De Ongewone reisgids voor het gewone leven'</u>. De reisgids bundelt alle kennis van het OZJ op het thema wijkgericht werken • Vijf <u>masterclasses</u> georganiseerd samen met hogescholen over de reisgids voor (aanstaande) professionals • <u>Webinar</u> over de Zorg en Ondersteuning Evaluatietool (<u>ZET</u>). De ZET is als interactieve PDF gelanceerd • Publicatie van een <u>stappenplan wijkgericht werken</u> voor gemeenten met handvatten voor de inrichting van de toegang om wijkgericht werken vorm te geven • <u>Bijeenkomst</u> "Toegang in het sociaal domein: hoe doe je wat nodig is?" op 18 juni 2021 i.s.m. Divosa incl. <u>presentatie</u> over de basisfuncties, wijkgericht werken en het versterken van het gewone leven als vertrekpunt voor kwaliteit in de toegang • Reeks <u>ZOOMinn bijeenkomsten</u> over hulp en ondersteuning aan gezinnen met zorgen over veiligheid • In opdracht van het programma Geweld Hoort Nergens Thuis is <u>een routekaart</u> ontwikkeld met praktische handvatten om met het <u>kwaliteitskader</u> en de <u>zelfscan</u> aan de slag te gaan
<p>C Gemeenten en andere relevante partijen gaan zorgen voor een passende toegang tot jeugdhulp voor kinderen die vanwege hun beperking zijn aangewezen op langdurige vormen van ondersteuning</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Onderzoek van Significant gestart naar de omvang van de doelgroep en eventuele subgroepen binnen de doelgroep in vervolg op het <u>rapport</u> 'Toegang voor jeugd met een levenslange en levensbrede hulpvraag Routes naar een integrale afweging' • Actiegericht onderzoek gestart waarmee Significant in kaart brengt hoe jeugdigen met een levensbrede en levenslange zorg of hulpvraag (en hun gezinnen) het beste geholpen kunnen worden in de toegang van de jeugdhulp

Subdoel	Belangrijkste mijlpalen vanaf juni 2021
<p>D Inzetten van mentoren voor kinderen en jongeren</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Dialogsessie</u> gehouden over de inzet van informele mentoren in de jeugdzorg • <u>E-magazine</u> uitgebracht met artikelen over o.a. netwerk pleegzorg, de burgervoogd, JIM en de R-ACT methode waar verschillende perspectieven worden samengebracht en de focus ligt op ondersteuning van implementatie van werken met informele steun • Diverse masterminds en webinars gehouden over informele steun o.a. over omgaan met aspecten van veiligheid, bewustwording en equiperen van professionals, rollen en verantwoordelijkheden. De lessen uit deze sessies zijn gebruikt voor de handreiking over samenwerking formele met informele steun, waar praktijkkennis en wetenschap gebundeld is • Congres '<u>Alle kinderen wonen thuis?! - gezinsgericht werken in de jeugdhulp</u>' (29 nov) – met als onderdeel de workshop over informele steun • Publicatie over <u>waarde van informele steun</u> en de relatie tot professionele hulp bij het voorkomen van uithuisplaatsingen • Inspiratiesessies voor vijf regio's over de combinatie van informele steun met professionele zorg • ZOOMinn-sessie <u>Ouders voor elkaar!</u> Informele steun voor gezinnen • <u>ZOOMinn-reeks</u> over voorkomen/verhelpen onveiligheid waar sociale steun een vast item is
<p>E Een luisterend oor (kindertelefoon)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Deze actie is gereed (wetsvoorstel aangenomen in de Eerste Kamer op 21 mei 2019)

Footprint actielijn 1: Betere toegang tot jeugdhulp voor kinderen en gezinnen

Sinds 2018 is hard gewerkt aan het verbeteren van de toegang tot jeugdhulp voor kinderen en gezinnen. Om hulp en ondersteuning dichtbij en passend bij het kind te organiseren zijn in veel gemeenten lokale teams of wijkteams ingezet. De overwegingen en ervaringen van gemeenten voor de organisatie en positionering van de teams zijn via het programma Integraal Werken in de Wijk in kaart gebracht. De teams moeten de weg naar de juiste hulp goed weten te vinden, maar ook jeugdhulpverleners moeten van elkaar weten wat zij mogen verwachten. Bij goed zicht op elkaars deskundigheid wordt immers gerichter doorverwezen. Het rapport 'Basisfuncties voor lokale teams in kaart: de route en componenten onder de loep' heeft dit helder gemaakt. De onderlegger bij dit rapport gaat verder in op de vakbekwaamheid die wordt gevraagd van professionals die werken in of met lokale teams. Om lokale teams effectiever te kunnen inzetten heeft Zorg voor de Jeugd geïnvesteerd in kennisuitwisseling via het online magazine wijkgericht werken, een landelijke inspiratiesessie wijkgericht werken, leersessies in de regio, de Online dag van de Wijkteams, verspreide praktijkvoorbeelden over samenwerking met diverse stakeholders en online 'Zoomer-schools' over hulp en ondersteuning aan gezinnen met zorgen over veiligheid. Ook is er het platform van de Associatie Wijkteams waar volgers vragen en antwoorden uitwisselen over wijkgericht werken. Materialen zijn ontwikkeld die (wijk)teams en andere betrokken partijen in staat stellen zelf aan capaciteitsopbouw te doen. Zo zijn er het digitale handboek 'De ongewone reisgids voor het gewone leven' en een digitale toolbox voor wijkteams. Er zijn handreikingen en een Kwaliteitskader Werken aan veiligheid voor lokale (wijk) teams en gemeenten met bijbehorende informatiebox voor gemeenten beschikbaar. Gemeenten en samenwerkingspartners kunnen zelf de toegang en samenhang in de hulp optimaliseren door met hulp van

de Zorg en ondersteuning evaluatie tool in beeld te brengen welke weg een inwoner af moet leggen wanneer deze hulp of ondersteuning nodig heeft. Een onafhankelijke cliëntondersteuner denkt met mensen mee over zorg en ondersteuning en geeft informatie, advies en korte tijd ondersteuning om de cliënt op weg te helpen bij hulpvragen, ook over jeugdhulp. Er is o.a. ingezet op lokale versterking van cliëntondersteuning middels het koploperstraject. Binnen het Koploperproject hebben nu in totaal 113 gemeenten het voortouw genomen om aandacht te vragen voor het ontwikkelen van goede, zichtbare cliëntondersteuning. Een eerste monitor cliëntondersteuning bracht in kaart hoe het er voor staat met de vraag, het aanbod, de bekendheid en kwaliteit van cliëntondersteuning in Nederland.

In de praktijk

De spanningen in het gezin van Melle lopen zo hoog op dat uithuisplaatsing dreigt. Hij vertoont dagelijks grensoverschrijdend gedrag, gevoed door zijn licht verstandelijke beperking. Als hij zélf een mentor mag kiezen, gaat het langzaam beter. Medewerker pilot Eefje: "Wij zijn nadrukkelijk niet de hulpverleners van het gezin, dat zijn de mentoren. Wij sparren wel met de JIM (Jouw Ingebrachte Mentor, red.) en we adviseren en coachen, maar zetten in de hulpverlening bewust een stap achteruit. Dit is een volstrekt andere manier van werken. Hulpverlening gaat niet aan de slag om jongeren te ondersteunen, maar investeert in het netwerk. Het is dus ook stoppen met stapelen van hulpverlening." 🏹

Omdat het vinden van passende hulp en zorg voor kinderen en jongvolwassenen met een langdurige hulpvraag (bijvoorbeeld kinderen met een beperking of een chronische ziekte) vaak een zoektocht is, zijn de knelpunten en oplossingsrichtingen in kaart gebracht. Met het rapport 'Toegang voor jeugd met een levenslange en levensbrede hulpvraag: Routes naar een integrale afweging' is de basis gelegd voor praktische oplossingen om de uitdagingen die deze doelgroep ervaart in de toegang tot hulp en ondersteuning aan te pakken. Hierbij zijn een brede blik en integrale aanpak belangrijke uitgangspunten. De oplossingen kunnen professionals en beleidsmedewerkers helpen om deze jeugdigen beter te bedienen. Naast formele hulpverlening (de professional) kunnen ook personen in de sociale omgeving van de jeugdige een belangrijke bron van hulp en steun zijn. De effecten van informeel mentor zijn onderzocht; aangetoond werd dat naast ouders ook andere volwassenen waar de jongere een goede band mee heeft van positieve invloed kunnen zijn op het algemeen welbevinden van de jongere. Er is een notitie gemaakt die gemeenten laat zien hoe ze in de praktijk invulling kunnen geven aan een informele mentor. Ook voor professionals zijn er verschillende handreikingen en instrumenten gedeeld rondom informele steun. Rond het verschijnen van deze slotrapportage, verschijnt ook een E-magazine over netwerkpleegzorg, de burgervoogd en JIM met focus op ondersteuning van de implementatie van werken met informele steun en zijn diverse masterminds en webinars gehouden over thema's als bewustwording en equiperen van professionals en de rollen en verantwoordelijkheden in relatie tot de informele steun. En zoek je liever anoniem hulp? De verantwoordelijkheid voor de functie van de hulplijnen (jeugd en volwassenen) is door aanneming van het wetsvoorstel bij het Rijk gelegd. Zo is duurzaam gewaarborgd dat de Kindertelefoon, een luisterend oor en het vertrouwenswerk Jeugd voor heel Nederland beschikbaar blijven!

Overzicht mijlpalen actielijn 1, 2018-2021

Mijlpaal	Wanneer
<u>Wetsvoorstel</u> gericht op centraliseren luisterlijnen (o.a. kindertelefoon) en Vertrouwenswerk Jeugd is aangenomen in de EK	VGR 1
<u>Instellingssubsidie</u> voor Kindertelefoon en Klachtenbureau Jeugdzorg (AKJ) is t/m 2022 geregeld	VGR 1
<u>Varianten van de inrichting van lokale teams</u> (met voor- en nadelen) zijn door IWW beschreven	VGR 1
<u>Digitale toolbox voor wijkteams</u> die werken met jeugd is gemaakt door het NJi	VGR 1
Verbeterde <u>zelfevaluatiETOOL</u> Inspectie Toezicht Sociaal Domein en IWW is gereed, 10 pilots gestart	VGR 2
28 gemeenten zijn gestart met <u>pilot levensbrede cliëntondersteuning</u> . Hiermee is ingezet op lokale versterking van <u>cliëntondersteuning</u> . Binnen het Koploperproject hebben inmiddels 113 gemeenten het voortouw genomen om aandacht te vragen voor het ontwikkelen van goede, zichtbare cliëntondersteuning	VGR 2-VGR 6
<u>Het Juiste Loket</u> is verbonden met de expertteams van de 42 regio's	VGR 3
De <u>vijf basisfuncties</u> die altijd verwacht mogen worden van lokale teams zijn door Rijk en VNG vastgesteld; Ook zijn ze uitgewerkt als onderdeel van de <u>routekaart Norm voor Opdrachtgeverschap</u> , de handreiking <u>'De juiste professional op de juiste plek in het lokale team'</u> , en het dialoogdocument <u>de Andere Vraag</u>	VGR 3; VGR 6
<u>Onderzoek</u> 'levenslange en levensbrede zorg- en ondersteuningsvragen van jeugdigen en jongvolwassenen' is afgerond	VGR 3
<u>Onderzoek</u> naar informeel mentorschap in de jeugdhulp is afgerond	VGR 3
<u>Concept-visie over wijkgericht werken</u> met het oog op jeugd, dialoogsessies + werkconferentie hierover en een publicatie met de opbrengst hiervan is gereed	VGR 3
Een <u>landelijke inspiratiesessie</u> wijkgericht werken is georganiseerd	VGR 4
Het <u>Kwaliteitskader Werken aan veiligheid voor lokale (wijk) teams en gemeenten</u> is ontwikkeld en vastgesteld door de VNG; een zelfscan en een <u>informatiebox</u> is gereed	VGR 4; VGR 6
Associatie Wijkteams heeft i.s.m. het NJi en Movisie <u>praktijkvoorbeelden</u> over samenwerking met diverse stakeholders verspreid	VGR 4
Een <u>sociale kaart</u> is beschikbaar van alle jeugdregio's, evenals een analyse van deze kaarten door het OZJ	VGR 4
<u>Notitie</u> 'Mentoren en maatjes voor jongeren' is door het NJi gepubliceerd	VGR 5

Actielijn 1: Betere toegang tot jeugdhulp voor kinderen en gezinnen

Mijlpaal	Wanneer
<u>Visie-document</u> 'Wijkgericht samenwerken bij huiselijk geweld en kindermishandeling' van de Associatie Wijkteams is gepubliceerd	VGR 5
<u>Themapagina</u> 'Wijkgericht werken' is opgestart	VGR 5
Ontwerpsessie natuurlijk mentorschap heeft plaatsgevonden	VGR 5
Diverse online ' <u>Zoomer-schools</u> ' zijn georganiseerd door het OZJ, o.a. over wijkgericht werken en normaliseren	VGR 5
Het <u>online magazine wijkgericht werken</u> is uitgebracht	VGR 6
Het projectplan 'Met vereende kracht; naar een (nog) betere samenwerking tussen formele hulp en de belangrijke personen in het leven van jeugdigen, ouders en gezinnen' is gereed	VGR 6
Het <u>KPMG rapport</u> 'Toegang voor jeugd met een levenslange en levensbrede hulpvraag: Routes naar een integrale afweging' is gereed	VGR 6
De <u>monitor van het RIVM</u> over de ontwikkelingen binnen cliëntondersteuning is aangeboden aan de Tweede Kamer	VGR 7
<u>Online dag van de Wijkteams</u> is georganiseerd op 10 juni met ruim 500 deelnemende wijkteamprofessionals	VGR 7
Het <u>digitale handboek</u> 'De Ongewone reisgids voor het gewone leven' is gepubliceerd	VGR 7
Het <u>E-magazine</u> over o.a. netwerk pleegzorg, de burgervoogd, JIM en de R-ACT methode met focus op ondersteuning van implementatie van werken met informele steun is uitgebracht	VGR 7
<u>Dialoogsessie</u> over de inzet van informele mentoren in de jeugdzorg is georganiseerd op 13 september	VGR 7
Diverse masterminds en webinars georganiseerd over informele steun	VGR 7
Een <u>stappenplan</u> wijkgericht werken is gepubliceerd	VGR 7

Actielijn 2:

Meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien

Waar zetten we op in?

Elk kind heeft recht op een liefdevolle en stabiele omgeving om in op te groeien. We willen ervoor zorgen dat kinderen zo thuis mogelijk opgroeien en dat als een kind niet meer thuis kan wonen het zo min mogelijk heen en weer wordt geplaatst. Daarom zetten we in op de volgende doelen:

A

We vragen van de lokale en regionale jeugdhulp zich nog beter te ontwikkelen in preventie van onveiligheid thuis en in benutten en met wetenschap nog verder ontwikkelen van bestwerkende vaardigheden om te zorgen dat nog meer kinderen veilig thuis kunnen wonen.

B

Opvang in pleeggezinnen ondersteunen met het actieplan Pleegzorg.

C

Ontwikkeling van gezinsgerichte voorzieningen.

D

Actieplan: De best passende zorg voor kwetsbare jongeren.*

* Voorheen:

- D** Regionale aanpak om overplaatsen van kinderen tot een minimum beperken.
- E** Minder gesloten plaatsingen, verkorten duur en uitstroom bevorderen.
- F** Stoppen met separeren, overige tijdelijke afzonderingen zoveel mogelijk terugdringen.

Subdoel	Belangrijkste mijlpalen vanaf juni 2021
<p>A We vragen lokale en regionale jeugdhulp zich nog beter te ontwikkelen in preventie van onveiligheid thuis en in het benutten en met wetenschap nog verder ontwikkelen van best werkende vaardigheden om te zorgen dat nog meer kinderen veilig thuis kunnen wonen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 25-30 casusonderzoeken tot nu toe afgerond. Tot en met maart 2022 wordt verwacht ongeveer 45-50 casusonderzoeken uit te voeren en af te ronden • 1 regionale leertafel gehouden in de regio Drenthe; voor komend half jaar 3-4 regionale leertafels in de planning • 20 casusonderzoekers zijn opgeleid in de looptijd van Ketenbreed Leren. Zij zijn in staat om casusonderzoeken uit te voeren. Deze casusonderzoekers zijn verspreid over het hele land en werkzaam bij diverse 'eerste- en tweedelijns' zorgaanbieders • De leerervaringen vanuit Ketenbreed Leren zijn tijdens het onderzoek gedeeld • 29 november wordt een bijdrage geleverd aan het <u>BGZJ congres Versterken Gezinnen</u> • De leerervaringen vanuit Ketenbreed Leren worden ingezet bij de ontwikkeling van de bovenregionale expertisenetwerken
<p>B Opvang in pleeggezinnen ondersteunen met het actieplan Pleegzorg</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Het platform <u>Pleegzorg.nl</u> is continu beheerd, onderhouden en inhoudelijk doorontwikkeld • Het einde van het '<u>Actieonderzoek Continuïteit Pleegzorg</u>' is het begin van een lerende beweging in de pleegzorg, van en tussen professionals, pleegjongeren, pleegouders en gemeenten. Een plan is in ontwikkeling om de lerende beweging door te zetten (in verbinding met relevante projecten en ontwikkelingen) • Samenwerken binnen pleegzorg: Op de thema's die uit de 1e fase zijn ontstaan zijn verdiepende dialogen en gespreksbegeleidertrainingen georganiseerd • Week van de pleegzorg georganiseerd in de week van 3 t/m 10 november 2021. Het thema is groenlicht voor pleegzorg • Het onderzoek '<u>Inzicht in pleegvergoedingen</u>' is afgerond • JongWijs Event (Pleegjongerenparlement): vanwege de coronamaatregelen is dit uitgesteld naar begin december Gezien de grote meerwaarde van live ontmoeting tussen jongeren is besloten het niet digitaal vorm te geven • <u>Mockingbird NL</u>: de kwartiermakersfase is afgerond. In november wordt een eerste training uitgevoerd door The Mockingbird Society, waarbij de intentie is om in 2022 met een eerste constellatie van pleeggezinnen te beginnen

Subdoel	Belangrijkste mijlpalen vanaf juni 2021
<p>C Ontwikkeling van gezinsgerichte voorzieningen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeringsagenda Gezinshuizen: • Verschillende producten opgeleverd die bijdragen aan het vergroten van de kwaliteit van gezinshuizen, zoals:<ul style="list-style-type: none"> - <u>Handreiking</u> tarieven gezinshuiszorg voor gemeenten en zorgaanbieders - Een <u>online platform</u> voor professionals in de gezinshuissector, om elkaar te ontmoeten, kennis en ervaringen uit te wisselen - <u>Vitaliteitstrainingen</u> voor gezinshuisouders - Een <u>E-magazine</u> voor nieuwe gezinshuisouders - Een <u>E-magazine</u> over toezicht in gezinshuizen - <u>Factsheet</u> gezinshuizen - Een <u>matchingstool</u> voor gezinshuizen - Evaluatieonderzoek kwaliteitscriteria gezinshuizen (Q4 2021)
<p>D Actieplan: De best passende zorg voor kwetsbare jongeren*</p> <p>* Voorheen: D Regionale aanpak om overplaatsen van kinderen tot een minimum beperken E Minder gesloten plaatsingen, verkorten duur en uitstroom bevorderen F Stoppen met separeren, overige tijdelijke afzonderingen zoveel mogelijk terugdringen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • StroomOP is neergezet als merk rondom een beweging van inhoudelijk gedreven professionals die op allerlei plekken binnen en buiten zorgorganisaties, onderwijs, gemeenten en bovenregionale netwerken werken aan het versterken, verbinden, faciliteren en inspireren van initiatieven gericht op het steeds verder verbeteren van hulp aan kwetsbare jongeren en gezinnen. Gebaseerd op wat wetenschappelijk-ervaringsdeskundig-professioneel werkt • Voor de StroomOP-Monitor is een data protection impact assessment, verwerkersovereenkomsten en een service level agreement uitgevoerd. Voor het einde van het jaar worden dashboard en panel app opgeleverd. <u>De werving van ouders, jongeren en professionals</u> voor het panel is gestart • Het <u>eindrapport</u> van 'Ik laat je niet alleen' is in juli 2021 verschenen. Tot eind 2021 zullen alle instellingen de registraties van gedwongen afzondering bij blijven houden. Na 2021 zullen de metingen onderdeel uitmaken van de StroomOP-Monitor. Onderzocht wordt hoe het lerend netwerk gecontinueerd kan worden in 2022 rondom een bredere focus op vrijheidsbeperking • De basismodule van de training suïcidepreventie JeugdZorgPlus (vanuit het project 'In Contact Blijven') is afgerond en versie 1.1 van de leidraad suïcidepreventiebeleid JeugdZorgPlus is opgeleverd. Het project zal na 2021 doorlopen in de landelijke agenda suïcidepreventie

Subdoel	Belangrijkste mijlpalen vanaf juni 2021
<p>D Vervolg</p>	<ul style="list-style-type: none"> • 'Praktijkleernetwerk kleinschaligheid' vanuit Kennisnetwerk kleinschaligheid is ingericht en voor het eerst bij elkaar gekomen. Er zijn duurzame samenwerkingsafspraken over activiteiten vanuit dit praktijkleernetwerk en het consortium kleinschaligheid. Gericht op kennisontwikkeling en kennisdeling ten aanzien van kleinschalige voorzieningen. De coördinerende klankbordgroep wordt na 2021, gefaciliteerd door het NJi voortgezet • Vanuit het project '<u>JeugdhulpPlus Thuis is 'Onderweg naar JeugdhulpPlus Thuis</u> over het voorkomen en verkorten van gesloten plaatsingen in JeugdzorgPlus vanuit een wetenschappelijk perspectief' verschenen. Hieraan hebben denkers, bestuurders, ervaringsdeskundigen en zorgprofessionals gewerkt. De publicatie wordt gebruikt om een aantal (lopende) regionale ontwikkelingen richting ambulantisering te ondersteunen en versterken met onderzoek en het begeleiden van lerende netwerken • Het project '<u>Best passend onderwijs voor kwetsbare jongeren</u>' faciliteert diverse regionale initiatieven die bijdragen aan de herbezinning van het stelsel voor residentieel onderwijs. Een werkconferentie voor alle betrokkenen rondom de toekomst van het onderwijs aan kinderen die nu gesloten zijn opgenomen vindt plaats begin november. Het uitgangspunt is nul onderbroken schoolloopbanen • De <u>eerste onderzoeksresultaten</u> vanuit het project '<u>De jongere als stakeholder in de jeugdhulp</u>' zijn bekend. Op 15 juni verzorgde het project een sessie bij <u>Listen Up</u> en ook staan drie van de zeven <u>podcasts</u> online. Via <u>Zoom-Inn sessies</u> is een verdiepingsslag op de podcasts gemaakt. Het project sluit af met een festival in december 2021 • De <u>mastermindsessies</u> zijn ook in 2021 gehouden. Sinds de start van de sessies in mei 2020 hebben 205 gedragswetenschappers in 27 groepen elkaar geïnspireerd en van elkaar geleerd (zie ook het hoofdstuk 'Lerend jeugdhulpstelsel'). In 2021 lag de nadruk op experimenteren en 'doen'. In de periode november-december starten 11 nieuwe groepen • In de periode mei-juli hebben wekelijks <u>Clubhouse</u> bijeenkomsten plaatsgevonden waarin professionals en jongeren met elkaar in gesprek gingen over zorginhoudelijke thema's. De 8-delige podcastserie krijgt een vervolg en kan vanaf half november hier • gevonden worden. Op basis van de lessons learned binnen StroomOP zal in december een <u>interactieve overzichtskaart "what's next"</u> worden gevormd waarin de ontwikkellijnen uit het actieplan Best Passende Zorg voor Kwetsbare kinderen en de opbrengsten hierop van de afgelopen twee jaar worden vertaald naar wat er moet gebeuren de komende jaren • Het <u>onderzoek naar preventie van stressklachten</u> onder professionals in de gesloten jeugdhulp is gestart

Subdoel	Belangrijkste mijlpalen vanaf juni 2021
D Vervolg	<ul style="list-style-type: none"> • Het congres <u>Alle kinderen wonen thuis?! – Gezinsgericht werken in de jeugdhulp</u> vindt plaats op 29 november. Dit is een initiatief van BGZJ, StroomOP en het OZJ met medewerking van het Trimbos-Instituut en Gemeente Amsterdam • Tijdens de <u>Bestuurlijke intervisie over dilemma's bij samenwerking in de jeugdhulp</u> hebben bestuurders uit de verschillende branches hun dilemma's gedeeld om zo de (domeinverbindende) samenwerking in de jeugdhulp verder te brengen. De rode draden van deze bijeenkomsten worden opgetekend in een artikel van prof. dr. Patrick Kenis • De regeling vastgoedtransitie residentiele jeugdhulp is in werking getreden, die de regeling vastgoedtransitie gesloten jeugdhulp uitbreidt met € 5 mln. voor de omvorming van separeerruimtes tot kindvriendelijke afzonderingsruimtes en € 50 mln. voor de vastgoedtransitie van open driemilieusvoorzieningen • Het wetsvoorstel rechtspositie gesloten jeugdhulp is op 14 oktober 2021 ingediend bij de Tweede Kamer

Footprint actielijn 2: Meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien

Zo thuis mogelijk opgroeien vereist het beschikbaar en toegankelijk zijn van de best passende zorg voor kwetsbare jongeren. Dat is het doel van het gezamenlijk actieplan 'De best passende zorg voor kwetsbare jongeren' van de Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd (BGZJ) en het ministerie van VWS dat in 2019 is verschenen. In het plan staan maatregelen om de huidige JeugdzorgPlus (gesloten jeugdhulp) te verbeteren. Zo moeten gedwongen afzonderingen tot het verleden behoren en het aantal suïcides omlaag. Bovendien moet het aantal gesloten plaatsingen en onnodige doorplaatsingen drastisch verminderen. Betere ondersteuning thuis, betere ambulante zorg en nieuw beter passend zorgaanbod moeten daarvoor zorgen.

Vanuit het actieprogramma is een beweging opgezet: StroomOP. StroomOP is een netwerk van zorg- en onderwijsprofessionals die streven naar eerdere, snellere en beter passende hulp voor jongeren en hun ouders. In een omgeving die liefdevol, stabiel en veilig is, en waar de hulp het liefst thuis geboden wordt. Samen werken we stroomopwaarts aan een lerend jeugdhulpstelsel door nadruk te leggen op vijf leidende principes:

1. Werk aan verbindend professioneel leiderschap
2. Denk en handel vanuit het netwerk
3. Versterk je professionele expertise
4. Leer en verbeter
5. Verbind inhoudelijke principes aan financiële en organisatorische

StroomOP bundelt, versterkt en vergroot vanuit de inhoud initiatieven, kennis en expertise in het veld om te komen tot betere jeugdhulp.

Acties en projecten: JeugdhulpPlus thuis, 'Ik laat je niet alleen', Leernetwerk kleinschaligheid, StroomOP-monitor, StroomOPloop, 'Best passend onderwijs voor kwetsbare jongeren', 'De jongere als stakeholder in de jeugdhulp', Masterminds cruciale beslissers, Vroegtijdige signaleringen preventie van stressklachten.

In 2020 is € 33,5 miljoen beschikbaar gesteld aan gemeenten om een impuls te geven aan de af- en ombouw van accommodaties gesloten jeugdhulp naar meer kleinschalige woonvoorzieningen. In 2021 is daarnaast € 50 miljoen beschikbaar gesteld voor een soortgelijke vastgoedtransitie voor open driemilieusvoorzieningen en € 5 miljoen voor de afbouw van separeerruimten in de gesloten jeugdhulp.

In de praktijk

Jeugdambassadeur Simone: 'Jaarlijks stoppen nog bijna evenveel pleegouders als dat er nieuwe bijkomen. Een deel van hen stopt omdat ze de zorg voor hun pleegkinderen te zwaar vinden. In een Mockingbird-netwerk kan een pleegkind voor een korte time-out of een weekend naar een vertrouwd hub-home ouder toe. Ook kunnen broertjes en zusjes die niet in één pleeggezin worden geplaatst in hetzelfde Mockingbird-netwerk terecht. Daardoor blijven ze in contact met elkaar of kunnen ze samen in de hub-home logeren.' 🏡

Actielijn 2: Meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien

Met het wetsvoorstel rechtspositie gesloten jeugdhulp wordt de rechtspositie van jongeren in de gesloten jeugdhulp verbeterd. Het ondersteunt de beweging naar minder vrijheidsbeperking met het “nee, tenzij”-principe en bepaalt dat insluiten alleen in noodsituaties en bij jongeren vanaf 12 jaar mag. Het wetsvoorstel is op 14 oktober 2021 ingediend bij de Tweede Kamer.

Pleegzorg kan uitkomst bieden als thuiswonen (tijdelijk) niet meer kan. Aan pleegouders, die geen zorgprofessionals zijn, stellen we hoge kwaliteitseisen. Die zijn vastgelegd in het Kwaliteitskader Voorbereiding en screening in de pleegzorg. We willen pleegouders in staat stellen om die belangrijke rol te kunnen vervullen. Daarom wordt in 2018 het actieplan Pleegzorg geïntensiveerd. Een van de gerealiseerde acties is de campagne www.openjewaterld.nu om meer mensen te interesseren voor het pleegouderschap, zodat elk kind zo thuis mogelijk kan opgroeien. Verder is het nieuwe pleegzorg.nl live! Het innovatieve platform ondersteunt pleegouders (en professionals) met een bibliotheek met betrouwbare informatie over allerlei pleegzorgonderwerpen, een leeromgeving en een community.

De resultaten van de pilots ‘Ruimte voor jeugdhulp in gezinsvormen’ zijn verwerkt in de Toolbox Pleegzorg, die inzicht geeft in wat gemeenten kunnen doen om meer pleegzorg en gezinsgerichte voorzieningen te creëren en in de praktijk de overstap te maken van residentiële jeugdhulp naar jeugdhulp in gezinsvormen.

In december 2018 zijn de Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen, het NJi en Jeugdzorg Nederland het actieonderzoek Continuïteit Pleegzorg gestart. De resultaten zijn gepubliceerd in een digitaal magazine. Het onderzoek ‘Waarom stoppen Pleegouders’ is opgeleverd. Jaarlijks is de Week van de Pleegzorg georganiseerd om pleegouders te werven en aandacht te vragen voor deze vorm van zorg. Ook wordt onderzocht of het familiemodel Mockingbird, dat veel succes oogst in Amerika, ook in Nederland kan zorgen voor meer succesvolle pleegzorgplaatsingen.

Door het groeiende aantal gezinshuizen is er behoefte aan duidelijke kwaliteitscriteria voor deze kleinschalige vorm van jeugdhulp. Daarom wordt er vanaf 2018 gewerkt vanuit het Koersdocument Sterke Gezinshuizen. Het plan bevat de denkrichting voor de doorontwikkeling van de gezinshuizen. Hiermee zijn de kwaliteitscriteria voor gezinshuizen door de sector zelf opgesteld. Vanaf 1 februari kunnen jongeren standaard tot hun 21e verjaardag in een gezinshuis blijven wonen. Alle bovengenoemde informatie en documenten worden verzameld op het online Kennisdossier voor Gezinshuizen. De Handreiking voor vaststelling tarief gezinshuizen helpt gemeenten, jeugdhulpinstellingen en gezinshuizen om met elkaar in gesprek te gaan over passende jeugdhulp in gezinshuizen en het tarief dat daar bij past. De Wegwijzer voor Gezinshuizen in tijden van Corona en het E-magazine Gezinshuizen 2020 met verhalen uit de praktijk zijn doorspekt met praktische handvatten voor gezinshuisouders.

Ketenbreed Leren is een onderzoeks- en veranderproject waarin we willen leren van hulpverleningstrajecten die eindigen in specialistische, weinig voorkomende jeugdhulp met verblijf. In deze animatie wordt de werkwijze uitgelegd.

Overzicht mijlpalen actielijn 2, 2018-2021

Mijlpaal	Wanneer
<u>Vijf pilots</u> om jeugdhulp in gezinsvormen regionaal te stimuleren zijn gestart	VGR 1
<u>Koersdocument</u> met kwaliteitscriteria voor gezinshuizen is opgesteld	VGR 2
<u>Fiscale vrijstelling</u> van pleegvergoedingen is geregeld	VGR 2
<u>Verbeterd instrumentarium</u> om de kracht van pleegouders te versterken is ontwikkeld	VGR 2
Onderzoek om werving nieuwe pleegouders te verbeteren is afgerond; een nieuwe <u>wervingscampagne</u> is opgezet	VGR 2; VGR 3
Het project 'Ik laat je niet alleen', dat in drie etappes de praktijk van gedwongen afzondering en andere vrijheidsbenemende interventies in de JeugdzorgPlus laat zien, is afgerond; In de eerste resultaatmeting is een daling van het aantal gedwongen afzonderingen zichtbaar; De eindrapportages van <u>etappe 2</u> en <u>3</u> zijn opgeleverd	VGR 2; VGR 5-7
De Haagse Hogeschool is als zesde partner bij het casusonderzoek <u>Ketenbreed Leren</u> aangesloten. 30 casusonderzoeken zijn afgerond. 20 casusonderzoekers, werkzaam bij diverse eerste- en tweedelijns zorgaanbieders zijn opgeleid. De leerervaringen vanuit Ketenbreed Leren zijn tijdens het onderzoek <u>gedeeld</u> en worden ingezet bij de ontwikkeling van de bovenregionale kennisnetwerken	VGR 2-VGR 7
<u>Actieplan</u> 'Best passende zorg voor kwetsbare jongeren' om overplaatsingen, gesloten plaatsingen en separaties te verminderen is opgesteld. StroomOP is neergezet als merk rondom een beweging van inhoudelijk gedreven professionals die op allerlei plekken binnen en buiten zorgorganisaties, onderwijs, gemeenten en bovenregionale netwerken werken aan het versterken, verbinden, faciliteren en inspireren van initiatieven gericht op het steeds verder verbeteren van hulp aan kwetsbare jongeren en gezinnen, gebaseerd op wat (wetenschappelijk-ervaringsdeskundig-professioneel) werkt. Op basis van de lessons learned binnen StroomOP wordt in december 2021 een <u>interactieve overzichtskaart</u> "what's next" gevormd waarin de ontwikkellijnen uit het actieplan en de opbrengsten hierop van de afgelopen twee jaar worden vertaald naar wat er moet gebeuren de komende jaren	VGR 2-7
Factsheet met plaatsingscriteria voor pleegzorg, gezinsgericht en residentiële zorg is opgesteld	VGR 3
Implementatieplannen aanpak pleegzorg, gezinshuizen en gesloten jeugdzorg zijn in samenhang gebracht	VGR 3
Subsidie voor BGZJ ter uitvoering van de aanpak pleegzorg, gezinshuizen en gesloten jeugdzorg is geregeld	VGR 3
Onderzoek ' <u>Waarom stoppen Pleegouders</u> ' is opgeleverd	VGR 3

Actielijn 2: Meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien

Mijlpaal	Wanneer
<u>Week van de Pleegzorg</u> is georganiseerd van 30 oktober t/m 6 november 2019, 28 oktober t/m 4 november 2020 en week 3 t/m 10 november 2021	VGR 3; VGR 5; VGR 7
Project 'Pleegzorg in de Keten' is gestart	VGR 4
<u>Gids</u> met verzameld leeraanbod voor pleegouders is online	VGR 4
<u>Ambassadeursnetwerk gezinshuizen</u> ter regionale versterking van de positie van gezinshuizen is opgestart	VGR 4
Werkgroep <u>Mockingbird NL</u> is gestart; aanvraag voor middelen voor 3-jarig programma ingediend bij de Nationale Postcode Loterij (gehonoreerd). In november 2021 wordt een eerste training uitgevoerd door The Mockingbird society	VGR 4; VGR 5; VGR 7
Project ' <u>In contact blijven</u> ' is gestart. Start lerend netwerk van jongeren, ervaringsdeskundigen, professionals, onderzoekers en trainers (113). De basismodule van de training suïcidepreventie JeugdzorgPlus vanuit dit project is afgerond en versie 1.1 van de leidraad suïcidepreventiebeleid JeugdzorgPlus is opgeleverd. Het project zal na 2021 doorlopen in de landelijke agenda suïcidepreventie	VGR 4; VGR 7
Als vervolg op de <u>expertmeeting gedragswetenschappers</u> over het voorkomen van plaatsing van jongeren in de jeugdzorg plus in 2019, hebben in 2020 en 2021 in totaal 205 gedragswetenschappers in 27 groepen in <u>Mastermindsessies</u> elkaar geïnspireerd, van elkaar geleerd en stappen gezet door bespreking van thema's als veiligheid, samenwerking en uithuisplaatsing. In 2021 ligt de nadruk op experimenteren en 'doen'. In de periode november-december 2021 starten <u>11 nieuwe groepen</u>	VGR 4 - 7
Het platform <u>Pleegzorg.nl</u> is gelanceerd	VGR 5
Vitaliteitsworkshops voor gezinshuisouders georganiseerd	VGR 5
<u>BGZJ website</u> met StroomOP nieuws, podcasts, video's en interviewverhalen over veranderende jeugdhulp is live	VGR 5
Project ' <u>De jongere als stakeholder in de jeugdhulp</u> ' ter versterking van jongerenparticipatie en effectieve inzet van ervaringsdeskundigheid in de jeugdhulp is gestart; De <u>eerste onderzoeksresultaten</u> zijn bekend. Op 15 juni verzorgde het project een sessie bij <u>Listen Up</u> en ook staan twee van de zeven <u>podcasts</u> online. Via <u>Zoom-Inn sessies</u> is een verdiepingsslag op de podcasts gemaakt. Het project sluit af met een festival in december	VGR 5; VGR 7
<u>Kennisdossier</u> gezinshuizen is online	VGR 6
De <u>StroomOPloop</u> heeft plaatsgevonden	VGR 6
Het project 'Ruimte voor jeugdhulp in gezinsvormen' is afgerond. De resultaten zijn verwerkt in de <u>Toolbox Pleegzorg</u>	VGR 6

Actielijn 2: Meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien

Mijlpaal	Wanneer
Een 8-delige <u>podcastserie</u> is verschenen waarin is onderzocht hoe kinderen met complexe problemen de juiste steun en begeleiding krijgen. In november 2021 start de tweede 6-delige podcastserie	VGR 6; VGR 7
Het 'Actieonderzoek Continuïteit Pleegzorg' is afgerond. De resultaten zijn gepubliceerd in een <u>digitaal magazine</u> . Het einde van dit actieonderzoek is het begin van een <u>lerende beweging in de pleegzorg, van en tussen professionals, pleegjongeren, pleegouders en gemeenten</u>	VGR 6; VGR 7
De vastgoedregeling gesloten jeugdhulp is in werking getreden. Deze stelt € 33,5 mln. ter beschikking voor de af- en ombouw van accommodaties gesloten jeugdhulp; De regeling is uitgebreid met € 5 mln. voor de ombouw van separeerruimtes en € 50 mln. voor de vastgoedtransitie van open driemilieusvoorzieningen	VGR 6; VGR 7
<u>Rapportage kleinschaligheid</u> vanuit het NJi en het consortium is opgeleverd en informatie is ontsloten op de <u>website</u> vanuit het 'Kennisnetwerk kleinschaligheid'. Vanuit dit netwerk is het 'Praktijkleernetwerk kleinschaligheid' ingericht en voor het eerst bij elkaar gekomen	VGR6; VGR 7
Verschillende producten opgeleverd die bijdragen aan het vergroten van de kwaliteit van gezinshuizen, zoals: <ul style="list-style-type: none"> • <u>Handreiking</u> tarieven gezinshuiszorg voor gemeenten en zorgaanbieders • Een <u>online platform</u> voor professionals in de gezinshuissector, om elkaar te ontmoeten, kennis en ervaringen uit te wisselen • <u>Vitaliteitstrainingen</u> voor gezinshuisouders • Een <u>E-magazine</u> voor nieuwe gezinshuisouders • Een <u>E-magazine</u> toezicht in gezinshuizen • <u>Factsheet</u> gezinshuizen 	VGR 7
Vanuit het project ' <u>Jeugdhulp Plus Thuis</u> is ' <u>Onderweg naar JeugdhulpPlus thuis</u> over het voorkomen en verkorten van gesloten plaatsingen in JeugdzorgPlus vanuit een wetenschappelijk perspectief' verschenen	VGR 7
Het project ' <u>Best passend onderwijs voor kwetsbare jongeren</u> ' draagt bij aan de herbezinning van het stelsel residentieel onderwijs. Een <u>werkconferentie</u> vindt begin november plaats, waarin stappen zijn gezet tot een gezamenlijke visie op best passende zorg en onderwijs voor kwetsbare jongeren	VGR 7
Voor de <u>StroomOP-Monitor</u> is een data protection impact assessment, verwerkersovereenkomsten en een service level agreement uitgevoerd. Voor het einde van het jaar worden dashboard en panel app opgeleverd. <u>De werving van ouders, jongeren en professionals</u> voor het panel is gestart	VGR 7
Het project ' <u>Best passend onderwijs voor kwetsbare jongeren</u> ' faciliteert diverse regionale initiatieven die bijdragen aan de herbezinning van het stelsel voor residentieel onderwijs. Een <u>werkconferentie</u> voor alle betrokkenen rondom de toekomst van het onderwijs aan kinderen die nu gesloten zijn opgenomen vindt plaats begin november	VGR 7
In de periode mei-juli hebben wekelijks <u>Clubhouse</u> bijeenkomsten plaatsgevonden waarin professionals en jongeren met elkaar in gesprek gingen over zorginhoudelijke thema's	VGR 7

Actielijn 2: Meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien

Mijlpaal	Wanneer
Het <u>onderzoek naar preventie van stressklachten</u> onder professionals in de gesloten jeugdhulp is gestart	VGR 7
Het congres <u>Alle kinderen wonen thuis?! – Gezinsgericht werken in de jeugdhulp</u> vindt 29 november 2021 plaats	VGR7
Tijdens de <u>Bestuurlijke intervisie over dilemma's bij samenwerking in de jeugdhulp</u> hebben bestuurders uit de verschillende branches hun dilemma's gedeeld om zo de (domeinverbindende) samenwerking in de jeugdhulp verder te brengen	VGR 7
Het wetsvoorstel rechtspositie is op 14 oktober 2021 ingediend bij de Tweede Kamer	VGR 7

Actielijn 3:

Alle kinderen de kans bieden om zich optimaal te ontwikkelen

Waar zetten we op in?

We willen alle kinderen de kans bieden om zich optimaal te ontwikkelen. Om de combinatie van zorg en onderwijs beter te regelen voor kinderen met een (grote) ondersteuningsbehoefte als gevolg van cognitieve beperkingen, medische of psychische problemen, lichamelijke beperkingen of beperkte sociaal emotionele ontwikkeling, zetten we in op de volgende doelen:

- A** Realisatie van flexibele onderwijszorgarrangementen.
- B** Ondersteunen van ouders en kinderen/jongeren met cliëntondersteuning en deskundige onderwijszorgconsulenten.

Subdoel	Belangrijkste mijlpalen vanaf juni 2021
<p>A Realisatie van flexibele onderwijs-zorgarrangementen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • <u>Onderwijs-zorgbrief</u>, met overzicht van knelpunten in de regelgeving, is naar de Tweede Kamer gestuurd • <u>Rapport</u> AEF 'Ontwikkelen over de grenzen heen' is opgeleverd • Begeleiding en monitoring van de <u>pilots</u> collectieve financiering zorg in onderwijstijd voortgezet • Ondersteuning door <u>zorgarrangeurs</u> en het gelijktijdig lopende onderzoek van DSP/Oberon is voortgezet • Begeleiding <u>proeftuinen</u> en voorbereiding experimenteerruimte voortgezet • Internetconsultatie Amvb experiment onderwijszorgarrangementen gestart • Op de <u>website</u> van het NJi is informatie te vinden over:<ul style="list-style-type: none"> - Oplossingenlabs - Kennisdelingssessies - Oprichting van een platform om kennisdeling te faciliteren • Handreiking 'Onderwijs, Zorg en de Leerplichtwet' gepubliceerd • Overleg met thuiszitterstafel over beleidsreactie op <u>onderzoek</u> KBA Nijmegen over omvang ziekteverzuim • <u>Handelingskader</u> 'Thuisblijvers door verhoogd gezondheidsrisico bij coronabesmetting' opgesteld • De 'Met Andere Ogen-Doendag' heeft plaats gevonden als voorbereiding van besluitvorming over vervolg aanpak Met Andere Ogen • <u>Onderzoek</u> van AEF naar financieringswijzen onderwijszorgarrangementen opgeleverd • <u>Maatwerkenaanpak thuiszitters</u> opgesteld in samenwerking met het OZJ aan de Tweede Kamer gestuurd • Gesprek met SZW en OCW over ontwikkelingen in de kinderopvang voor kinderen met extra ondersteuningsbehoefte • Interviews gehouden door NJi met gemeenten en (samenwerkingsverbanden passend) onderwijs over samenwerking bij de inkoop van jeugdhulp en inzet hiervan op school
<p>B Ondersteunen van ouders en kinderen/jongeren met cliëntondersteuning en deskundige onderwijszorgconsulenten</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering <u>agenda cliëntondersteuning</u> voortgezet; <u>monitor</u> opgeleverd • Uitvoering subsidie onderwijs(zorg)consulenten voortgezet; <u>jaaroverzicht</u> 2019-2021 opgeleverd

Footprint actielijn 3:

Alle kinderen de kans bieden om zich optimaal te ontwikkelen

Onderwijs is een logische plek voor jeugdigen en ouders om vroegtijdig steun te vragen, met name in het speciaal onderwijs. Zorgaanbieders rapporteren in de evaluatie van de Jeugdwet dat zij evenveel aansluiting hebben met passend onderwijs als vóór de invoering van de Jeugdwet. Door de school nog beter te benutten als vind- en werkplaats kunnen door vroegtijdig signaleren van psychische- en gedragsproblemen en waar nodig preventief te (be)handelen met oplossingsgerichte interventies – groter wordende – problemen worden voorkomen. Een goede verbinding tussen onderwijs en jeugdhulp (al dan niet via een lokaal team) kan verwijzingen naar gespecialiseerde zorg terugdringen. Tegelijkertijd zien we dat in de praktijk voor scholen met leerlingen met complexe casuïstiek het ingewikkelder is geworden sinds de hervorming van de langdurige zorg en de daarmee samenhangende invoering van Jeugdwet, Wlz en gewijzigde Zvw om deze zorg in onderwijstijd goed te organiseren. Ook blijft het aantal thuiszitters toenemen en neemt het aantal kinderen dat om medische en psychische redenen is vrijgesteld van de leerplicht niet af.

Ministers Slob (Basis- en Voortgezet Onderwijs en Media) en De Jonge (VWS) hebben in november 2018 een gezamenlijke onderwijs-zorg agenda aan de Tweede Kamer gestuurd met als uitgangspunt dat kinderen hun volledige ontwikkelpotentieel bereiken in een passende, veilige en leerzame omgeving. Waar mogelijk op een school, indien noodzakelijk in een zorginstelling. Om dit te bereiken werden 10 maatregelen aangekondigd. Eind 2018 bracht kwartiermaker René Peeters in opdracht van de coalitie Onderwijs, Zorg en Jeugd zijn rapport uit met een advies voor versnelling en bestendiging van de samenwerking onderwijs-zorg-jeugd. In navolging op dit advies is een beweging op gang gebracht door het programma Met Andere Ogen (MAO) met als doel het

verbeteren van de aansluiting tussen onderwijs, kinderopvang, jeugdhulp en zorg. Inmiddels zijn 11 inspiratieregio's en 250 'aandeelhouders' verbonden aan de beweging en is in diverse 'communities of practice' geleerd met elkaar. De lessen en voorbeelden zijn opgenomen in de midterm van MAO. Een MAO-Doendag is georganiseerd om te komen tot bouwstenen voor een vervolg.

In de praktijk

Directeur Elgithe: 'Er zijn nu korte lijntjes tussen de specialistische hulpverlening, het gezin, de onderwijsprofessionals en het ouder-en-kind team. Zo hadden we een kind dat op school veel gedragsproblemen liet zien. Vervolgens bleek in de thuissituatie van alles aan de hand te zijn. Na overleg met zorgcoördinator en ouder-kind-adviseur is de specialist, de SJSO'er, erbij betrokken. Die gaf niet alleen tips aan de leerkrachten maar bood ook in de thuissituatie opvoedingsondersteuning. Mooie bijvangst was dat zo een broertje in het vizier kwam, dat op een reguliere basisschool vastliep. Door systemisch te kijken en de juiste ondersteuning te bieden, kon het broertje op zijn eigen school blijven.' 🏹

Actielijn 3: Alle kinderen de kans bieden om zich optimaal te ontwikkelen

In de brief aan de Tweede Kamer van 15 februari 2019 is een maatregelpakket aangekondigd voor een betere financiering van zorg in onderwijstijd voor kinderen met complexe casuïstiek. Twente en Hart van Brabant zijn pilotregio's die kansen van collectieve financiering voor zorg voor leerlingen onder schooltijd onderzoeken. Voor vijftig scholen is financiering georganiseerd voor zorgarrangeurs, die ondersteunen in het regelen van de financiering van zorg in onderwijstijd. Ook zijn extra middelen voor leerlingen met ernstig meervoudige beperkingen beschikbaar gesteld.

Er is onderzocht welke belemmeringen er spelen voor de ontwikkeling van een kinderen met een complexe ondersteuningsbehoefte. In vervolg hierop is in mei 2021 gestart met proeftuinen met onderwijszorginitiatieven zodat wordt uitgezocht hoe het komt dat kinderen die intensieve ondersteuning nodig hebben niet altijd een maatwerkoplossing krijgen voor de combinatie van zorg en onderwijs. Met de uitkomsten kunnen bijvoorbeeld het aanbod van onderwijszorgarrangementen, de financieringsvormen en wet- en regelgeving geoptimaliseerd worden en zoveel mogelijk kinderen de ontwikkeling krijgen die zij verdienen. Een Amvb met wettelijke experimenteerruimte is in voorbereiding.

Om het aantal thuiszitters in beeld te krijgen, te verminderen en verzuim aan te pakken is het programma gestart met een Jongerentop en een onderzoek van Regioplan naar thuiszitters. In het kader van de Versnellingsagenda thuiszitters zijn verdiepende gesprekken gevoerd met gemeenten over de ontwikkelingen in thuiszitterscijfers en is aansluitend een sessie gehouden met gemeenten en samenwerkingsverbanden over invulling van de wettelijke doorzettingsmacht, waarover eerder een advies was opgeleverd. De vervolgaanpak thuiszitterpact is uitgewerkt en een onderzoek naar schoolverzuim opgeleverd. Vanwege de coronamaatregelen is een Handelingskader thuisblijvers door verhoogd gezondheidsrisico bij coronabesmetting ontwikkeld.

Wat betreft praktische handreikingen en hulpmiddelen voor professionals die met jeugd werken, is het factsheet gezondheidszorg in het onderwijs opgeleverd en verspreid naar ouders, professionals en scholen. Ook is de subsidie aan de onderwijszorgconsulenten opgehoogd zodat nog meer kinderen en scholen ondersteund worden bij het vinden van een maatwerkoplossing.

Een belangrijke opbrengst van het programma is dat onderwijs en zorg onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn geraakt. Wel zijn er nog aantal knelpunten die aandacht behoeven, waaronder een aantal op het gebied van wetgeving.

Overzicht mijlpalen actielijn 3, 2018-2021

Mijlpalen	Wanneer
<u>Maatregelenpakket zorg in onderwijstijd</u> opgesteld	VGR 1
<u>Subsidie</u> voor onderwijszorgconsulenten is verhoogd en verlengd	VGR 2
<u>Advies</u> René Peeters over betere samenwerking onderwijs/zorg/jeugdhulp is opgeleverd	VGR 2
<u>Versnellingsagenda thuiszitters</u> en <u>advies Dullaert</u> over doorzettingsmacht is opgeleverd	VGR 2
<u>Subsidie</u> gedragswerk is gerealiseerd	VGR 2
<u>Onderzoek</u> AEF naar ontwikkelingskansen kinderen gereed	VGR 3
<u>Programmateam</u> voor het verbeteren van de aansluiting tussen onderwijs, kinderopvang, jeugdhulp en zorg is gestart	VGR 3
<u>Onderzoek</u> Berenschot naar financiering zorg in onderwijstijd is gereed	VGR 3
Jongerentop en <u>onderzoek Regioplan</u> naar thuiszitters	VGR 3
<u>Extra middelen</u> voor leerlingen met ernstig meervoudige beperking beschikbaar gesteld; per 1 januari 2020 tijdelijk verdubbeld van €5 miljoen naar jaarlijks €10 miljoen	VGR 3; VGR 4
<u>Ondersteuning scholen door zorgarrangeurs</u> bij het regelen van de financiering van zorg in onderwijstijd is gestart	VGR 4
Verdiepende gesprekken gevoerd met gemeenten over de <u>ontwikkelingen in thuiszitterscijfers</u>	VGR 4
11 inspiratieregio's en 250 'aandeelhouders' verbonden aan <u>ondersteuningsprogramma Met Andere Ogen</u>	VGR 4
Sessie met gemeenten en samenwerkingsverbanden georganiseerd over invulling van <u>wettelijke doorzettingsmacht</u>	VGR 4
Verspreiding <u>factsheet</u> gezondheidszorg in het onderwijs naar ouders, professionals en scholen	VGR 4
<u>Pilotregio's</u> zorg in onderwijstijd geselecteerd; begeleiding en monitoring van <u>pilot-regio's</u> zorg in onderwijstijd Twente en Hart van Brabant is gestart	VGR 4; VGR 5

Actielijn 3: Alle kinderen de kans bieden om zich optimaal te ontwikkelen

Mijlpalen	Wanneer
Vragenlijst en digitale focusgroepen uitgezet voor inzicht in wat nodig is om meer maatwerk te creëren voor onderwijs-zorgarrangementen; focusgroepen met veldpartijen georganiseerd	VGR 4; VGR 5
Werkzaamheden <u>zorgarrangeurs</u> zorg in onderwijstijd bij 50 scholen voor speciaal onderwijs zijn gestart	VGR 5
Beleidsvoorstel voor meer maatwerk voor <u>onderwijs-zorgarrangementen</u> gerealiseerd	VGR 5
<i>Communities of practice</i> in het kader van het <u>programma Met Andere Ogen</u> zijn gestart	VGR 5
Vervolgaanpak <u>thuiszitterpact</u> uitgewerkt	VGR 5
<u>Onderzoek</u> KBA Nijmegen naar schoolverzuim gestart; <u>rapport</u> opgeleverd	VGR 5; VGR 6
Twee <u>midterm</u> reviews opgeleverd over de aanpak met Met Andere Ogen; bij de eerste <u>midterm</u> is een bijbehorend <u>reflectie artikel</u> gepubliceerd	VGR 5; VGR 6
Begeleiding van <u>proeftuinen</u> onderwijszorgarrangementen is gestart	VGR 6
<u>Internetconsultatie</u> wetswijziging over doorbraakaanpak onderwijs-jeugd gesloten	VGR 6
Opdracht gegeven aan JongPit om bewustwordingscampagne voor jongeren over thuiszitters te starten	VGR 6
<u>Onderwijs-zorgbrief</u> , met overzicht van knelpunten in de wet- en regelgeving, naar de Tweede Kamer gestuurd	VGR 7
<u>Rapport</u> AEF 'Ontwikkelen over de grenzen heen' is opgeleverd	VGR 7
De ' <u>Met Andere Ogen-Doendag</u> ' heeft plaats gevonden als voorbereiding van besluitvorming over vervolg aanpak Met Andere Ogen	VGR 7
<u>Internetconsultatie</u> Amvb experiment onderwijszorgarrangementen gestart	VGR 7
<u>Onderzoek</u> van AEF naar financieringswijzen onderwijszorgarrangementen opgeleverd	VGR 7
<u>Maatwerk</u> aanpak niet ingeschreven thuiszitters opgesteld in samenwerking met het OZJ en aan de Tweede Kamer gestuurd	VGR 7

Actielijn 4: Kwetsbare jongeren beter op weg helpen zelfstandig te worden

Waar zetten we op in?

De overgang naar volwassenheid (18-/18+) kan voor kwetsbare en minder zelfredzame jongeren bijzonder lastig zijn, zeker als zij een ondersteunend vangnet missen. Door te zorgen voor een warme overdracht met passende zorg en ondersteuning en door domeinoverstijgend te werken, kunnen deze jongeren beter worden geholpen. Daarom zetten we in op de volgende doelen:

- A** Pleegzorg standaard verlengen naar 21 jaar.
- B** Kwetsbare jongeren standaard begeleiden in de overgang naar volwassenheid.
- C** Versoepelen van de 'overgangen' in zorg en ondersteuning (Jeugdwet, Zvw, WMO, WLZ).
- D** Beter benutten mogelijkheden verlengde jeugdhulp en leeftijdsgrens Jeugdwet.

Actielijn 4: Kwetsbare jongeren beter op weg helpen zelfstandig te worden

Subdoel	Belangrijkste mijlpalen vanaf juni 2021
A Pleegzorg standaard verlengen naar 21 jaar	<ul style="list-style-type: none"> • Wetsvoorstel is aangeboden aan de Tweede Kamer
B Jongeren in een kwetsbare positie standaard begeleiden in de overgang naar volwassenheid	<ul style="list-style-type: none"> • Het <u>adviesrapport</u> ten behoeve van de richtlijn 'Toekomstgericht werken' is afgerond. De richtlijn zelf wordt eind dit jaar verwacht • Het script van de communicatiecampagne 'Tien leidende principes vanuit jongerenperspectief' is gereed. Het NJi stelt een videobureau beschikbaar voor het opnemen van video's. Het doel is om de tien belangrijkste criteria voor toekomstgericht werken vanuit het perspectief van jongeren eind 2021/begin 2022 breed onder de aandacht van gemeenten en aanbieders te brengen • Het <u>handboek</u> 'Toekomstgericht werken: een kwaliteitsstandaard voor gemeenten en zorgaanbieders' wordt eind 2021 opgeleverd. Hier wordt ingegaan op hoe je vanuit het perspectief van de jongere werkt, welke lessen en inzichten nodig zijn vanuit het vakmanschap en rond integrale inkoop, onder welke randvoorwaarden passende ondersteuning wordt georganiseerd en hoe stakeholders samen impact kunnen maken • De voortgang van het <u>landelijk gemeentelijk netwerkoeverleg 16-27</u> is geborgd. De VNG gaat verder met dit online platform waar gemeenten kennis uitwisselen over de aanpak 16-27 • VNG heeft landelijke werksessies gehouden over het zogenaamde ruggengraadmodel. Een model dat gemeenten helpt bij de inrichting van integrale ondersteuning. De resultaten van deze sessies zijn breed gedeeld binnen het netwerk
C Versoepelen van de 'overgangen' in zorg en ondersteuning (Jeugdwet, Zvw, Wmo, Wlz)	<ul style="list-style-type: none"> • Afspraken rondom de Zvw lopen mee in de regionale samenwerkingsagenda Zorgverzekeraars Nederland en de VNG • De Wlz kan sinds januari 2021 worden ingezet bij blijvende ernstige psychische aandoeningen • Voor de overgang Wmo en Jeugd is ingezet op integrale inkoop in beide domeinen. Hierop wordt ook na 2021 ingezet
D Beter benutten mogelijkheden verlengde jeugdhulp en leeftijdsgrens Jeugdwet	<ul style="list-style-type: none"> • De inzet van de extra middelen voor jongeren, om ook na hun 18e verjaardag langer in een gezinshuis te kunnen blijven wonen, wordt in 2022 geëvalueerd. Over deze middelen zijn in januari 2020 bestuurlijke afspraken gemaakt

Footprint actielijn 4: Kwetsbare jongeren beter op weg helpen zelfstandig te worden

In de evaluatie van de Jeugdwet werd geconstateerd dat veel gemeenten nog onvoldoende domeinoverstijgend werken om continuïteit van zorg te bieden aan kwetsbare jongeren die 18 jaar worden. Deze jongeren hebben ondersteuning nodig op veel leefdoeinen zoals wonen, school en werk, inkomen, welzijn en support. De geïnterviewde jongeren voelden zich onvoldoende voorbereid op zelfstandigheid. Juist vanuit de jeugdhulp moet de voorbereiding tijdig worden gestart en aansluiten bij het tempo waarop de jongere zich ontwikkelt. Ook gemeenten ervaren de overgang van 18- naar 18+ als een lastig knelpunt. Een meerderheid van de ondervraagde maatschappelijke organisaties en hulpverleners ziet dat deze overgang niet zonder problemen verloopt.

Het programma Zorg voor de Jeugd heeft zich met actielijn 4 gericht op de uitdaging om kwetsbare jongeren beter op weg te helpen naar zelfstandigheid. Met de Landelijke Aanpak 16-27 is een versterking opgezet van gemeenten, het Rijk en partijen die kennis samen kunnen brengen en ontsluiten. Niet alleen op zorg, maar op verschillende leefgebieden: onderwijs, werk en inkomen, veiligheid, wonen, maar ook schulden en begeleiding. Tijdens het programma is gewerkt aan de website <https://www.16-27.nl/>, waar alle kennis samen komt. De [participatiescan](#) voor gemeenten, scholen en andere netwerkpartners die de arbeidsmarktpositie van kwetsbare jongeren willen versterken is opgeleverd, NJi publiceerde het [factsheet](#) verlengde jeugdhulp en er kwam een handleiding [Eigen stek, eigen toekomst](#).

Ook is hard gewerkt aan het vormgeven van 'Toekomstgericht werken'. Hoe ga je nu tijdig het goede gesprek aan met de jongeren en wat moet er geregeld zijn? Dit is eerst gedaan vanuit [zes pilots](#). De resultaten daarvan zijn verder uitgewerkt binnen drie regio's, waarvoor online drie werk- en twee [meedenksessies](#) zijn

georganiseerd. Inmiddels zijn ook de [kwaliteitscriteria](#) 'Toekomstgericht werken' vanuit jongerenperspectief opgesteld. De evaluatierapportage van de pilots [Toekomstplannen](#) is opgeleverd.

De VNG heeft met geld van VWS het Landelijk Gemeentelijk Netwerk 16-27 opgericht. Meer dan 300 gemeentelijke professionals zijn op dit netwerk aangesloten. Ze kunnen met elkaar digitaal kennis uitwisselen, maar ook zijn in de afgelopen jaren vele inspiratiebijeenkomsten, meedenksessies en webinars georganiseerd. In meer dan 22 gemeenten werd gewerkt aan een integrale manier van inkopen, een manier van samenwerken op de diverse leefdoeinen en werden steeds meer woonoplossingen gevonden voor jongeren in een kwetsbare positie.

In de praktijk

Projectleider Nicoline: 'De gesloten jeugdzorg is tot nu toe steeds voor Ryan (17) verlengd, terwijl hij daar eigenlijk wel uit ontwikkeld is. Omdat hij nu eindexamen doet, was de stress van verhuizen hem te veel. Dus mag hij eerst examens doen. De gemeente heeft gezegd: we doen wat nodig is. Van inrichtingskrediet tot de jeugdbeschermer die samen met hem kan kijken welke hulpverlening hij nodig heeft als hij zelfstandig woont. Het resultaat? Je zag het gewicht van zijn schouders vallen. Hij heeft nu een perspectief. Een mooi voorbeeld van hoe je de zorgbehoefte van een jongere vooropstelt.' 🏠

Actielijn 4: Kwetsbare jongeren beter op weg helpen zelfstandig te worden

In juli 2018 zijn bestuurlijke afspraken gemaakt om pleegzorg standaard te verlengen tot 21 jaar. Het Rijk heeft structureel 13,7 miljoen aan het gemeentefonds toegevoegd om hier uitvoering aan te geven. De Wijziging Jeugdwet verlengde pleegzorg is naar de Tweede Kamer gestuurd. De verdere aanpak van het actieplan Pleegzorg staat beschreven in de brief die de minister van VWS op 4 april 2021 aan de Tweede Kamer stuurde. Zie hiervoor ook hoofdstuk actielijn 2: meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien.

Er is structureel geld (€ 11,4 miljoen) beschikbaar gesteld aan gemeenten als tegemoetkoming voor jongeren om na hun 18e verjaardag in een gezinshuis te kunnen blijven wonen. Hiervoor is een bestuurlijke afspraak met gemeenten gemaakt over het ophogen van de leeftijd voor jongeren in gezinshuizen tot 21 jaar.

Overzicht mijlpalen actielijn 4, 2018-2021

Mijlpaal	Wanneer
<u>Leeftijd pleegzorg opgehoogd</u> naar 21 jaar en 13,7 miljoen structureel toegevoegd aan Gemeentefonds voor uitvoering	VGR 1
Health deal gesloten ter stimulering van de inzet van eHealth onder kwetsbare jongeren in de overgang naar volwassenheid	VGR 1
RVS heeft <u>adviesrapport</u> leeftijdsgrenzen uitgebracht	VGR 1
AEF <u>onderzoek</u> naar de leeftijdsgrens van de jeugdhulpplicht is gereed	VGR 2
Website https://www.16-27.nl/ , die kennisdeling ondersteunt, is vernieuwd	VGR 2
6 <u>pilots</u> uitgevoerd om met toekomstplannen aan de slag te gaan; een <u>evaluatierapportage</u> is opgeleverd	VGR 2-VGR 4
<u>Participatiescan</u> voor gemeenten, scholen en andere netwerkpartners die de arbeidsmarktpositie van kwetsbare jongeren willen versterken is opgeleverd en gelanceerd op de Voor de Jeugddag	VGR 3
Een <u>bestuurlijke afspraak</u> regelt dat jongeren na hun 18e verjaardag tot hun 21e in een gezinshuis kunnen blijven wonen. Hiervoor is structureel € 11,4 miljoen als tegemoetkoming aan gemeenten beschikbaar gesteld	VGR 3; VGR 4
Projectvoorstel NJi en OZJ <u>doorontwikkeling toekomstgericht werken</u> opgeleverd	VGR 4
Dialogotafel met bestuurders en directeuren van samenwerkingspartners 16-27 twee keer samengekomen	VGR 4
<u>Kabinetsreactie</u> IBO Jongeren met afstand tot de arbeidsmarkt	VGR 4
Publicatie NJi <u>factsheet</u> verlengde jeugdhulp	VGR 4
Start doorlopende ontwikkelroute arbeidsmarkt voor Mbo leerlingen	VGR 4
Onderzoek Deloitte <u>'Toekomstgericht werken'</u> opgeleverd	VGR 5
Nieuwe thema's <u>'Toekomstgericht werken'</u> benoemd	VGR 5

Actielijn 4: Kwetsbare jongeren beter op weg helpen zelfstandig te worden

Mijlpaal	Wanneer
Regio's voor <u>doorontwikkeling</u> 'Toekomstgericht werken' zijn gekozen	VGR 5
3 werk en 2 <u>meedenksessies</u> zijn online georganiseerd	VGR 5
De handleiding <u>Eigen stek, eigen toekomst</u> voor gemeenten is uitgebracht	VGR 6
De gemeenten Dordrecht en Groningen zijn pilots 'Voorkoming dak- en thuisloosheid bij jongeren die uit de residentiele jeugdzorg uitstromen' gestart	VGR 6
De <u>kwaliteitscriteria</u> 'Toekomstgericht werken' vanuit jongerenperspectief zijn opgesteld	VGR 6
<u>Kennissessies</u> zijn georganiseerd rondom vakmanschap/ jongerenperspectief en doorlopende, integrale ondersteuning	VGR 6
<u>Adviesrapport</u> tbv de richtlijn 'Toekomstgericht werken' is opgeleverd	VGR 7
Sessies over landelijke en regionale borging door VNG zijn afgerond	VGR 7
Oplevering factsheets gegevensdeling 'basis informatie, beleidsinformatie en casusniveau'	VGR 7
Ontwikkeling deskundigheid publiek-private samenwerking wonen en zorg voor jongvolwassenen in een kwetsbare positie gestart (oplevering april 2022)	VGR 7
Coördinatie taken landelijk gemeentelijk netwerk 16-27 gerealiseerd en geborgd binnen het VNG platform sociaal domein	VGR 7

Actielijn 5: Jeugdigen beter beschermen als hun ontwikkeling gevaar loopt

Waar zetten we op in?

We willen jeugdigen beschermen als hun ontwikkeling ernstig gevaar loopt. Professionals die betrokken zijn bij zorg of begeleiding van kinderen in ontwikkelingsbedreigende situaties moeten de middelen en bevoegdheden krijgen eerder en effectiever te kunnen handelen. Daarom zetten wij in op de volgende doelen:

- A** We korten de jeugdbeschermingsketen in. Betere samenwerking, minder overlap en gedeelde afwegingscriteria verhogen de snelheid in de keten.
- B** Samen met de lokale teams gaan we situaties die onveilig zijn voor kinderen eerder en effectief te lijf. Wanneer jeugdhulp nodig is, komt deze snel beschikbaar.
- C** Ouders, jongeren en kinderen kennen hun rechtspositie op het snijvlak van vrijwillig en gedwongen kader.
- D** Ouders en kinderen betrekken we altijd bij onze beslissingen. Met het actieplan feitenonderzoek zorgen we voor goed onderbouwde besluiten.
- E** Gemeenten en justitie organisaties werken samen om jeugdhulp ook in gedwongen kader tijdig in te zetten.
- F** Er is altijd een jeugdbeschermer of jeugdreclasseerder beschikbaar wanneer de rechter een maatregel oplegt.

Actielijn 5: Jeugdigen beter beschermen als hun ontwikkeling gevaar loopt

Subdoel	Belangrijkste mijlpalen vanaf juni 2021
<p>A We korten de jeugdbeschermingsketen in. Betere samenwerking, minder overlap en gedeelde afwegingscriteria verhogen de snelheid in de keten</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De <u>consultatieronde</u> voor het <u>toekomstscenario</u> is afgerond. De resultaten zijn geanalyseerd • Het <u>advies</u> van het RSJ over het toekomstscenario is gereed. In de geplande voortgangsbrief aan de Tweede Kamer t.b.v. het wetgevingsoverleg van november 2021 wordt verder op dit advies ingegaan • We buigen ons de komende periode over de vraagstukken rond rechtsgelijkheid en rechtsstatelijkheid binnen het toekomstscenario. Dit advies wordt gewogen bij de verdere uitwerking van het scenario en ook het opnieuw tegen het licht houden van de vormgeving van rechtsbescherming • De pilots worden doorontwikkeld naar regionale proeftuinen overeenkomstig de lijnen van het toekomstscenario
<p>B Samen met de lokale teams gaan we situaties die onveilig zijn voor kinderen eerder en effectief te lijf. Wanneer jeugdhulp nodig is, komt deze snel beschikbaar</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Voor ontwikkelingen/mijlpalen rondom de doorontwikkeling van lokale teams en wijkgericht werken zie actielijn 1, onderdeel B
<p>C Ouders, jongeren en kinderen kennen hun rechtspositie op het snijvlak van vrijwillig en gedwongen kader</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rechtspositie en rechtsbescherming worden onderdeel van de uitwerkpunten van het toekomstscenario (zie vervolgstap onder A). Hieronder valt ook de rechtspositie van kinderen en gezinnen op het snijvlak van vrijwillige intensieve hulp en het gedwongen kader
<p>D Ouders en kinderen betrekken we altijd bij ons beslissingen. Met het actieplan feitenonderzoek zorgen we voor goed onderbouwde besluiten</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Afspraken zijn gemaakt met 12 regio's over de borging van de acties uit het actieplan binnen de regio • Veilig Thuis, de Raad voor de Kinderbescherming en gecertificeerde instellingen hebben negen gezamenlijke basiswaarden voor feitenonderzoek <u>gepubliceerd</u> en verspreid onder alle organisaties. De basiswaarden worden eind 2021 geëvalueerd en op basis daarvan indien nodig bijgesteld • Een projectleider is aangesteld die een propositie gaat uitwerken voor het toegankelijk maken van dossiers voor kinderen en ouders • Voorbereidingen voor de eindevaluatie van het '<u>Actieplan Verbetering Feitenonderzoek Jeugdbescherming</u>' zijn gestart. Vooruitlopend op de eindevaluatie wordt met de ketenpartners gesproken over welke eventuele aanvullende maatregelen van het Actieplan nodig zijn

Actielijn 5: Jeugdigen beter beschermen als hun ontwikkeling gevaar loopt

Subdoel	Belangrijkste mijlpalen vanaf juni 2021
<p>E Gemeenten en justitie organisaties werken samen om ook in strafrechtelijk kader tijdig jeugdhulp in te zetten</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ondersteuningsprogramma voor <u>inkoop jeugdhulp</u> in strafrechtelijk kader is via websites (VNG, VWS), sociale media, netwerken en nieuwsbrieven onder de aandacht gebracht bij gemeenten en ketenpartners. Daarnaast zijn op meerdere platforms (J42, Congres Nazorg Jeugd, APJ, gecertificeerde Instellingen) presentaties gegeven over het onderwerp om alle stakeholders op de hoogte te stellen van het beschikbare aanbod • In verschillende regio's in het oosten van het land is EHDK gestart met concrete ondersteuning voor inkoop en in een aantal regio's lopen verkennende gesprekken over behoefte aan ondersteuning
<p>F Er is altijd een jeugdbeschermer of jeugdreclasseerder beschikbaar wanneer de rechter een maatregel oplegt</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De doorbraakaanpak jeugdbescherming is voortgezet. Deze aanpak is erop gericht kinderen met een gerechtelijke maatregel via maatwerk tijdige jeugdbescherming, jeugdreclassering en/of tijdige passende jeugdhulp aan te bieden • Het OZJ heeft de ondersteuning van de expertteams bij het oppakken en leren van de casuïstiek gecontinueerd door advies te geven of (gedeeltelijke) procesregie te voeren. Daarnaast zet het OZJ in samenwerking met Jeugdzorg Nederland in op aanvullende werkzaamheden, zoals het opstellen van factsheets/routekaarten m.b.t. wet- en regelgeving, training/coaching t.a.v. houding en gedrag bij tegengestelde belangen (complexe scheidingen), advisering bij de aanpak van complexe scheidingen • Extra incidentele financiële middelen zijn beschikbaar gemaakt voor het ondersteunen van de regio's bij de doorbraakaanpak • De inspecties (IGJ en IJenV) hebben de doorbraakaanpak getoetst als gevolg waarvan er in een aantal regio's Interbestuurlijk Toezicht is opgestart

Footprint actielijn 5: Jeugdigen beter beschermen als hun ontwikkeling gevaar loopt

De evaluatie van de Jeugdwet liet zien dat kwetsbare gezinnen met structureel complexe problemen vaak moeilijk bereikt werden. De samenwerking tussen instellingen op gebied van veiligheid was verbeterd (o.a. de jeugdbeschermingstafels), maar het ontbrak nog aan een gezamenlijkheid in de organisatie van werkprocessen en risicotaxaties.

Zowel door lokale teams als de gecertificeerde instellingen werden in de praktijk vormen van bemoeizorg of 'drang' ingezet om gezinnen, waarbij zorgen zijn over het onbedreigd opgroeien van kinderen, te motiveren alsnog hulp in vrijwillig kader te aanvaarden. De wetsevaluatie riep de vraag op of toepassing van drang door de gecertificeerde instellingen wenselijk is.

De samenwerking tussen partijen is na de invoering van de Jeugdwet verbeterd. Wel gaven gemeenten aan dat de samenwerking met de jeugdstrafrechtorganisaties achterbleef. Ook constateerden de onderzoekers dat de benodigde jeugdhulp die in het kader van een dwangmaatregel noodzakelijk werd geacht niet altijd (tijdig) beschikbaar was.

Om gemeenten integraal te ondersteunen bij een goede inkoop is de bestaande leergang 'Inkoop en Contractering' van het Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd uitgebreid met de Leergang 'Jeugdhulp in strafrechtelijk kader'. Er is nu een factsheet voor gemeenten met een overzicht van hun verantwoordelijkheden in het kader van het jeugdstrafrecht en het adolescentenstrafrecht. Het onderzoek Jeugdhulp in strafrechtelijk kader is opgeleverd.

Een landelijk kwartiermaker heeft samen met uitvoeringspartijen, departementen, gemeenten, cliënten, burgers, toezichthouders, wetenschap en andere kennisdragers gewerkt aan een kader stellend toekomstscenario kind- en gezinsbescherming voor effectieve jeugd- en gezinsbescherming. Het scenario, met bijbehorende routekaart, heeft inmiddels de consultatieronde doorlopen. De RSJ heeft in september 2021 een advies uitgebracht over dit scenario.

Er zijn zes lerende pilots Jeugdbescherming opgezet. De pilots hebben belangrijke input geleverd voor de ontwikkeling van het toekomstscenario.

In de praktijk

Veilig Thuis-medewerker Berry: 'Omdat we met elkaar afgesproken hebben wat nodig is, kan mijn collega – bijvoorbeeld van de Raad voor de Kinderbescherming – ook mijn taak uitvoeren. Als er een jeugdbeschermingsmaatregel nodig is wat uiteindelijk een gedwongen kader zou kunnen worden, dan kunnen wij daar samen meteen op anticiperen. Om te voorkomen dat deze maatregel nodig is.' 🗨️

Actielijn 5: Jeugdigen beter beschermen als hun ontwikkeling gevaar loopt

In de pilots wordt samengewerkt om kinderen en gezinnen snel, effectief en duurzaam veiligheid te bieden. Om over het succes van de pilots iets gefundeerderds te kunnen zeggen werd uitgebreid onderzoek gedaan door nog tijdens de looptijd van de pilots gezamenlijk te reflecteren op de meerwaarde van de pilots.

Op basis van het actieplan Verbetering Feitenonderzoek in de Jeugdbeschermingsketen zijn de gecertificeerde instellingen, de Raad van de Kinderbescherming en Veilig Thuis begin 2019, in een eerste tranche, gezamenlijk gestart met het uitvoeren van acties, zoals in het actieplan beschreven. Er is communicatiemateriaal voor het actieplan feitenonderzoek ontwikkeld, waaronder een praatplaat voor kinderen en ouders over het proces jeugdbeschermingsketen. Het NJi heeft een rapport 'Samen Werken aan Feitenonderzoek' gepubliceerd en de nieuwe website voor het Actieplan Verbetering Feitenonderzoek is gelanceerd.

Het Kwaliteitskader Werken aan veiligheid voor lokale (wijk) teams en gemeenten is vastgesteld door de VNG.

Overzicht mijlpalen actielijn 5, 2018-2021

Mijlpaal	Wanneer
<u>6 pilots</u> gestart om de jeugdbeschermingsketen te vereenvoudigen; <u>Onderzoek</u> naar de pilots opgeleverd	VGR 2; VGR 5
Communicatiemateriaal actieplan feitenonderzoek is ontwikkeld, waaronder een <u>praatplaat</u> voor kinderen en ouders over proces jeugdbeschermingsketen	VGR 3
Juridische vraagbaak voor <u>vereenvoudiging jeugdbeschermingsketen</u> is ingericht	VGR 3
<u>Scholingsnetwerk</u> tbv procesverbetering feitenonderzoek is opgezet	VGR 3
<u>Factsheet</u> over verantwoordelijkheden van gemeenten rondom jeugdhulp in strafrechtelijk kader is gereed	VGR 3
<u>Jeugdbeschermingscafés</u> gestart waarbij jeugdprofessionals meedenken over actuele thema's	VGR 4
Pilot <u>leergang 'Inkoop jeugdhulp in strafrechtelijk kader'</u> is afgerond; leergang opgeleverd	VGR 4; VGR 5
Kwaliteitskader <u>Kwaliteitskader Werken aan veiligheid voor lokale (wijk) teams en gemeenten</u> is vastgesteld door de VNG	VGR 4
Middels een landelijke kick-off is de stroomlijning en verbetering van opbouw van dossiers gestart; regiobijeenkomsten starten digitaal	VGR 4
Tussentijdse <u>evaluatie</u> van Actieplan Feitenonderzoek is uitgevoerd	VGR 4
Het NJi heeft een rapport ' <u>Samen Werken aan Feitenonderzoek</u> ' opgeleverd	VGR 4
<u>Onderzoek</u> Jeugdhulp in strafrechtelijk kader is opgeleverd	VGR 5
Juridische werkgroep van professionals is gestart met als doel te komen tot een richtinggevend kader voor feitenonderzoek	VGR 5
Bijzonderheden-formulier bij verzoekschrift GI aan rechtbank is aangepast	VGR 5
Het door de <u>landelijk kwartiermaker</u> opgestelde kader stellend <u>toekomstscenario kind- en gezinsbescherming</u> met bijbehorende routekaart voor het vervolg is opgeleverd	VGR 6
De nieuwe <u>website</u> voor het Actieplan Verbetering Feitenonderzoek is gelanceerd	VGR 6

Actielijn 5: Jeugdigen beter beschermen als hun ontwikkeling gevaar loopt

Mijlpaal	Wanneer
Vragenlijst afgenomen bij gecertificeerde instellingen ter ontwikkeling toolkit om handelen van jeugdbeschermers en jeugdreclasserders te verbeteren	VGR 6
De consultatie van het <u>toekomstscenario kind- en gezinsbescherming</u> is afgerond. Daarnaast heeft de RSJ een <u>advies</u> gegeven. Dit zal worden meegenomen in de aanpak voor het vervolg	VGR 7
De doorbraakaanpak is voortgezet en geïntensiveerd	VGR 7

Actielijn 6: Investeren in vakmanschap

Waar zetten we op in?

De kwaliteit van de jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugd-reclassering staat of valt met de kwaliteit van de jeugd-professionals. Investeren in het vakmanschap van jeugd-professionals gaat door alle actielijnen heen en staat ook centraal in andere programma's (Kansrijke Start, Scheiden zonder Schade, Geweld hoort nergens thuis). Professionals werken vaak niet alleen in het jeugddomein, maar oefenen hun beroep ook uit in domeinen die vanuit andere wetten worden bekostigd. Goed opdrachtgever- en opdrachtnemerschap, verminderde regeldruk en een gezonde arbeidsmarkt zijn belangrijke elementen die vakmanschap van professionals bevorderen. Daarom zetten we in op de volgende doelen:

- A** Het gezamenlijk opstellen en uitvoeren van het actieplan 'Vakmanschap Jeugdprofessionals', waaronder het blijvend passend en goed op de praktijk aansluitend curriculum voor de huidige en nieuwe jeugdprofessionals.

- B** Het snoeien in regels en bureaucratie voor professionals.

- C** Het bevorderen van een gezonde arbeidsmarkt.

Subdoel	Belangrijkste mijlpalen vanaf juni 2021
<p>A Het gezamenlijk opstellen en uitvoeren van het actieplan 'Vakmanschap Jeugdprofessionals', waaronder het blijvend passend en goed op de praktijk aansluitend curriculum voor de huidige en nieuwe jeugdprofessionals</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Het Platform 'Vakmanschap' is doorontwikkeld; de digitale omgeving van het platform is verder verrijkt met kennis • Als onderdeel van het platform is een <u>interactief forum</u> ontwikkeld, gelieerd aan <u>www.voordejeugd.nl</u> waarop professionals elkaar ontmoeten en kennis delen • De samenwerkende beroepsverenigingen, BGZJ en OZJ hebben samen met betrokken partijen ingezet op de acties uit het projectplan 'Met vereende kracht': Naar een (nog) betere samenwerking tussen formele hulp en de belangrijke personen in het leven van jeugdigen, ouders en gezinnen' <p>Gerealiseerde producten:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Expertmeeting met opleidingsinstituten, bij- en nascholingsinstituten en werkgevers georganiseerd om te zorgen dat het curriculum goed aansluit op het werken als professional • <u>E-learning</u> gegevensuitwisseling in complexe casuïstiek opgeleverd • Online en offline bijeenkomsten georganiseerd over vakmanschapthema's, mede gekoppeld aan gerealiseerde producten, zoals: <ul style="list-style-type: none"> - Webinar rondom de handreiking '<u>Dossierplicht in de jeugdhulpverlening</u>' - Webinar rondom de handreiking '<u>De juiste professional op de juiste plek in het lokale team</u>' • Kennisdeling en leren tussen professionals, gemeenten en organisaties, mede als invulling van een lerend jeugdhulpstelsel continue bevorderd • Activiteiten in de regio's door '<u>De Beweging van Nul</u>' voortgezet
<p>B Het snoeien in regels en bureaucratie voor jeugdprofessionals</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Verder gewerkt aan een ministeriële regeling, streven is publicatie eind december 2021 in het Staatsblad • Gestart met het uitwerken van productcodes in het berichtenverkeer van gemeenten (Informatievoorziening Sociaal Domein) • Het ketenbureau start 1 januari 2022 met het uitwerken van de benodigde ICT-inrichting bij gemeenten en aanbieders voor het werken met nieuwe productcodes
<p>C Het bevorderen van een gezonde arbeidsmarkt</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Lopende projecten afgerond en nieuwe projecten gestart. Besluitvorming over nieuwe projecten vindt plaats aan de arbeidsmarkttafel jeugd rond de thema's: 'Inwerken en behouden', 'Blijf voor de jeugd', 'Aantrekkelijke organisatie', 'Agressievrij werken', 'Arbeidsmarkteffecten van SKJ-registratie'

Footprint actielijn 6: Investeren in vakmanschap

Het programma Zorg voor de Jeugd heeft de afgelopen jaren ingezet op professionalisering in de volle breedte. Hierbij gaat het om het ondersteunen van professionals in hun vakmanschap en het faciliteren van kennisdeling- en uitwisseling, onder meer via het [platform 'Vakmanschap'](#). Het platform verbindt bestaande praktische initiatieven en brengt professionals samen om met en van elkaar te leren op verschillende ontwikkelopgaven. De uitdagingen waar professionals in hun werk tegenaan lopen en de leervragen die daaruit voortkomen zijn opgenomen in de [Agenda Vakmanschap](#). Op het platform is informatie te vinden die professionals in hun dagelijkse werk kunnen toepassen. Naast het Platform zijn er diverse richtlijnen en handreikingen ontwikkeld om het vakmanschap te vergroten. Zo zijn de [Wegwijzer 'Zorgvuldig handelen bij toestemming voor Jeugdhulp'](#), de [Richtlijn Seksuele ontwikkeling](#), een [Handreiking](#) over rechten en plichten rondom het dossier in de hulpverlening, een [e-learning over gegevensuitwisseling](#) in complexe casuïstiek en de handreiking ['De juiste professional op de juiste plek in het lokale team'](#) ontwikkeld. Deze laatste is een onderlegger bij het eerder onder actielijn 1 genoemde rapport ['Basisfuncties lokale teams in kaart'](#). Vermijdbare administratieve lasten zijn onder leiding van de [Speciaal adviseur 'vermindering regeldruk bij zorgaanbieders en professionals'](#) aangepakt. Samen met professionals is er in verschillende schrapessies en een landelijke [schrapprogramma](#) op zoek gegaan naar overbodige regels en administratie. VNG, VWS, Jeugdzorg Nederland en FNV (mede namens CNV) hebben afgesproken alles in het werk te gaan stellen om te stoppen met tijdschrijven in de jeugdzorg en tekenden hiervoor een [convenant](#). In de tussentijd zijn [goede voorbeelden](#) van vermijdbaar tijdschrijven verspreid. Om kinderen en jongeren passende en kwalitatief goede ondersteuning, hulp en zorg te kunnen bieden, zijn voldoende, goed opgeleide en gemotiveerde professionals nodig. We hebben te maken met een grote arbeidsmarkttopgave

en hoog personeelsverloop voor de jeugdsector, in het bijzonder bij de jeugdbescherming. De aantrekkelijkheid van het werk staat onder druk. Er is hoge werkdruk, complexer wordend werk, behoefte aan meer autonomie en aan steun van leidinggevende en de organisatie. Jeugdzorg Nederland, FNV en CNV publiceerden een [Arbeidsmarktagenda](#) als startsein om met elkaar mooie en zinvolle projecten tot stand te brengen ter verbetering van de arbeidsmarkt. Voor de uitvoering van deze activiteiten is een [arbeidsmarkttafel jeugdsector](#) opgezet, waar concrete projecten op thema's als 'Inwerken en Behouden', 'Blijf voor de Jeugd' en 'Aantrekkelijke organisatie' zijn opgepakt. Om bijscholingskosten geen hinderende factor te laten zijn voor professionals met een relevant, maar niet afdoende zijnde diploma, is een [scholingsfonds](#) opgericht voor zij-instromers die omgeschoold willen worden tot SKJ jeugdhulpprofessional. Uit het scholingsfonds kan een groot deel van de kosten worden vergoed. Er zijn twee [ambassadeursklassen](#) jeugdprofessionals opgeleid, die bevlogen de stem van de professional laten horen over werken in het jeugddomein.

In de praktijk

Jeugdambassadeur Gieke: 'Je bent als professional niet gewend om feedback te krijgen. Wel op je verslaglegging, je diagnosestelling en je behandelplan, maar niet op hoe jij bent in je werk. Er is veel supervisie en intervisie, maar dit is anders. Het kind dat ik behandel, wil ik verder helpen dus die moet ook vertrouwen hebben. Ik moet me daarin opstellen als gelijkwaardige. Zijn we goed op weg samen? En dat hoeft niet met een vragenlijstje, maar gewoon binnen een gesprek.' 🗨️

Overzicht mijlpalen actielijn 6, 2018-2021

Mijlpaal	Wanneer
Kader voor kennisonderzoeksprogramma 'Wat werkt voor de Jeugd' is vormgegeven	VGR 1
<u>Onderzoek</u> naar de arbeidsmarkt in het jeugddomein is gereed	VGR 2
<u>Advies</u> over samenwerking tussen veldpartijen om het vakmanschap te versterken is opgeleverd	VGR 2
Onder leiding van de <u>Speciaal adviseur</u> vermindering regeldruk bij zorgaanbieders en professionals zijn twee landelijke schrapdagen en een landelijke <u>schrapweek</u> georganiseerd	VGR 2; VGR 3-4
<u>Scholingsfonds</u> voor zij-instromers die omgeschoold willen worden tot SKJ jeugdhulpprofessional	VGR 3
Twee leergangen voor <u>ambassadeurs jeugd</u> zijn afgerond	VGR 3; VGR 5
<u>Onderhandelaarsakkoord</u> stoppen met vermijdbaar tijdschrijven; uitwerking van het <u>convenant</u> is gestart	VGR 4; VGR 5
<u>Arbeidsmarkttafel jeugdsector</u> is opgericht	VGR 4
<u>Arbeidsmarktagenda</u> gepubliceerd door JZNL, FNV, CNV	VGR 4
Subsidieregeling EVC jeugd- en gezinsprofessional opgesteld	VGR 4
<u>Richtlijn</u> Seksuele ontwikkeling gepubliceerd	VGR 5
Projecten Arbeidsmarkttafel Jeugd in uitvoering; eerste projecten opgeleverd op <u>jeugdhulpallesinhetwerk.nl</u>	VGR 5; VGR 7
<u>Handreiking</u> over rechten en plichten rondom het dossier in de hulpverlening is gerealiseerd	VGR 6
<u>Wegwijzer</u> 'Zorgvuldig handelen bij toestemming voor Jeugdhulp' is gerealiseerd	VGR 6
<u>Goede voorbeelden</u> tav vermijdbaar tijdschrijven zijn verspreid	VGR 6
Handreiking ' <u>De juiste professional op de juiste plek in het lokale team</u> ', als onderlegger bij het rapport ' <u>Basisfuncties lokale teams in kaart</u> ' is gerealiseerd	VGR 6

Actielijn 6: Investeren in vakmanschap

Mijlpaal	Wanneer
Het platform 'Vakmanschap' is online; de digitale omgeving is doorontwikkeld en verrijkt met kennis. Er is een interactief forum gebouwd, gelieerd aan www.voordejeugd.nl waarop professionals met elkaar in contact kunnen komen en in gesprek kunnen gaan	VGR 6; VGR 7
Webinars rondom de handreiking ' Dossierplicht in de jeugdhulpverlening ' en de handreiking ' De juiste professional op de juiste plek in het lokale team ' georganiseerd	VGR 7
<u>E-learning</u> gegevensuitwisseling in complexe casuïstiek is opgeleverd	VGR 7

Randvoorwaarden: Jeugdhulp dichtbij het kind

Waar zetten we op in?

Voor een kind is het prettig en het meest effectief als hulp zo dicht mogelijk bij huis wordt aangeboden, liefst in zijn eigen bekende omgeving. Om jeugdhulp dichterbij de leefwereld van het kind en het gezin te brengen is het belangrijk dat de randvoorwaarden op orde zijn. Daarom zetten we in op de volgende doelen:

- A** Regionale aanpak wachtlijsten en wachttijden, inclusief de beschikbaarheid van een regionaal expertteam en regionale leertafels.

- B** In 2018 is duidelijk welke (hoog) specialistische jeugdhulp landelijk wordt aangeboden, ingekocht en beschikbaar is.

- C** In 2021 is weinig voorkomend hoog specialistisch intramuraal zorgaanbod gedaald, en ambulant specialistische aanbod toegenomen. Ook is de looptijd van een plaatsing gedaald.

- D** In 2020 is sprake van professioneel (collectief) opdrachtgeven- en opdrachtnemerschap.

- E** In 2020 geen vermijdbare administratieve lasten bij de samenwerking tussen aanbieders en gemeenten, zodat meer geld en tijd ten goede komt aan de cliënt.

Subdoel

Belangrijkste mijlpalen vanaf juni 2021

A Regionale aanpak wachtlijsten en wachttijden, inclusief de beschikbaarheid van een regionaal expertteam en regionale leertafels

Wachttijden:

- De aanpak van wachttijden in het kader van de incidentele middelen is op drie sporen geïntensiveerd:
  6. Inzicht en overzicht:
    - Inzicht in wachttijden met data vanuit het berichtenverkeer Ketenbureau i-Sociaal Domein
    - Ontwikkelen monitor en dashboard voor periodieke terugkoppeling aan regio's en zicht op effecten van interventies gericht op het terugbrengen van wachttijden
  7. Regionale verdieping:
    - Zicht krijgen op en aanpakken van onderliggende factoren van wachttijden in de regio's Hart van Brabant en Rotterdam Rijnmond
    - Betrekken regio's via de leerexpeditie
    - Geleerde lessen c.q. universele interventiemogelijkheden vastleggen en advies formuleren t.b.v. de verdere aanpak van wachttijden
  8. Inzet op wachtenden Rijnmond:
    - Analyseren, helpen vlottrekken en leren van de huidige wachtlijsten in de regio Rotterdam Rijnmond
- E-book over innovatieparadoxen in de wachttijdenaanpak is gepubliceerd
- Rapportage over de voortgang van de aanpak op basis van de inzichten opgedaan in de pilotregio's is opgeleverd

Expertteams:

- De landelijke ambassadeur Complexe Casuïstiek heeft in haar jaarrapportages de rode draden uit de aangemelde zorgvragen bij het OZJ geanalyseerd. De slotrapportage verschijnt in december 2021
- De ervaringen, o.a. op gebied van maatwerkoplossingen, zijn vertaald naar een werkboek voor professionals in de jeugdhulp. Het werkboek bevat handleidingen, stappenplannen en interactieve tools om de functies van het expertteam verder te ontwikkelen
- Het OZJ heeft leeraanbod voor de expertteams ontwikkeld in de vorm van workshops, zelfscans, ZOOMinns, expertteamdagen, collegiale voorzittervouchers en sparringsessies. Het leeraanbod is gericht op versterking en borging van de vier functies voor expertteams
- Vanaf 1 juli 2021 heeft het OZJ geen zorgvragen meer opgepakt, maar heeft het de expertteams bijgestaan in het vinden van (maatwerk)oplossingen. Het beeld is dat dit in 90% van de gevallen lukt. Voor overige situaties zullen de expertisenetwerken een rol gaan spelen. De landelijke kennis- en leerfunctie kan doorgaan met het analyseren van complexe zorgvragen

Subdoel	Belangrijkste mijlpalen vanaf juni 2021
B In 2018 is duidelijk welke (hoog)specialistische jeugdhulp landelijk wordt aangeboden, ingekocht en beschikbaar is	<ul style="list-style-type: none"> • Afgerond
C In 2021 is weinig voorkomend hoog specialistisch intramuraal zorgaanbod gedaald, en ambulante specialistische aanbod toegenomen. Ook is de looptijd van een plaatsing gedaald	<ul style="list-style-type: none"> • Zie actielijn 2 'Kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien'
D In 2020 is sprake van professioneel (collectief) opdrachtgever- en opdrachtnemerschap	<ul style="list-style-type: none"> • De regio's die de leergang '<u>Inkoop en Contractering</u>' hebben gevolgd zijn ondersteund bij de implementatie • <u>Eindrapportage</u> waarin de geleerde lessen mbt de leergangen en bemiddelingen worden beschreven is opgeleverd • Het convenant '<u>Continuïteit jeugdhulp</u>' is ondertekend op 1 juli 2021 • Borging eerstelijns bemiddeling bekend/gereed
E In 2020 geen vermijdbare administratieve lasten bij de samenwerking tussen aanbieders en gemeenten, zodat meer geld en tijd ten goede komt aan de cliënt	<ul style="list-style-type: none"> • Zie actielijn 6 'Investeren in vakmanschap'

Footprint actielijn Randvoorwaarden: Jeugdhulp dichtbij het kind

Vanaf 2015 hebben gemeenten, jeugdhulpaanbieders en het Rijk gewerkt aan het realiseren van een belangrijke maatschappelijke transformatie: de jeugdhulp dichter naar de leefwereld van het kind en het gezin brengen. Hoewel er mooie stappen gezet waren, bleek uit de evaluatie van de Jeugdwet ook dat het nodige werk nog te verzetten is. In het programma Zorg voor de Jeugd werkten de partners dan ook aan het op orde brengen van de randvoorwaarden die nodig zijn om hulp daadwerkelijk dichtbij huis aan te kunnen bieden. Zo is een overzicht gemaakt van de sociale kaarten van 42 jeugdhulpregio's. Hiermee kunnen ouders en verwijzers makkelijker vinden waar in de regio welk aanbod is. Op de VNG site is vervolgens zichtbaar welke (hoog) specialistische jeugdhulp in het landelijk transitie arrangement zijn gecontracteerd. Regionale expertteams en leertafels zijn in elke jeugdregio operationeel geworden. Om de ontwikkeling van de teams te ondersteunen is een Werkboek gepubliceerd dat door middel van handleidingen, stappenplannen en interactieve tools ondersteuning biedt op de verschillende functies van het expertteam. Het team 'Oppakken en Leren van Complexe Casuïstiek' van het in 2018 opgerichte Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd (OZJ, zie ook pagina 69) heeft door middel van het inzetten van maatwerk vele ingewikkelde hulpvragen opgepakt. De landelijk ambassadeur analyseerde in twee jaarrapportages waarom bepaalde hulpvragen complex werden en de hulpvraag vastliep. Succesfactoren van goed werkende expertteams zijn geïmplementeerd in alle expertteams, waardoor bovenregionaal, landelijk en in de regio van opgepakte complexe casuïstiek geleerd is. 26 regio's hebben aan de kwaliteit van hun inkoopstelsel gewerkt door het afronden van

de leergang 'Inkoop en Contractering'. Eind 2021 verschijnt een eindrapportage met de geleerde lessen uit deze leergangen. Het boekje 'Zeven goede gewoonten bij inkopen' biedt een leidraad voor contracteren volgens de bedoeling; het gaat immers niet alleen over een goed inkoopstelsel, maar ook over wat goed opdrachtgeverschap inhoudt en hoe een regio dit op lange termijn goed vorm kan geven. Door gemeenten is de Norm van Opdrachtgeverschap (NvO) aangenomen, waarin de zorgvuldigheidseisen die aan de inkoop van jeugdhulp worden gesteld expliciet worden benoemd. Het OZJ heeft de implementatie van de NvO ondersteund. Ook is er aandacht besteed aan de inkoop van jeugdhulp in strafrechtelijk kader. Een pilot is afgerond in de regio's in het arrondissement Zeeland/Brabant.

In de praktijk

Projectleider Carla: 'Een huisarts of andere verwijzer hoeft slechts één keer in te loggen en een regio te selecteren en de app laat voortaan direct de jeugdhulp in de regio zien waar diens praktijk gevestigd is. De app rangschikt vervolgens de benodigde categorie jeugdhulp op beschikbaarheid en op actualiteit – en dus betrouwbaarheid – van de informatie. Zo weet een verwijzer veel sneller dan nu het geval is wanneer een behandeling kan starten en wat daarom de beste keuze is.' ➡

Het aanpakken van wachtlijsten en wachttijden blijft een complexe uitdaging en is begin 2021 geïntensiveerd. Met deelnemers van verschillende instellingen en regio's is een leerexpeditie afgerond. In regio Hart van Brabant is onder begeleiding van het OZJ gestart met een gezamenlijke aanpak in het stap-voor-stap ontrafelen van de complexiteit met als doel dat er binnen nu en tien jaar geen wachttijden meer zullen zijn. Het voorbeeld van Hart van Brabant wordt gedeeld met andere regio's zodat uiteindelijk in heel Nederland de wachttijden verkorten. Inmiddels is ook in Rotterdam Rijnmond een traject gestart. Daarnaast is een E-book over innovatieparadoxen in de wachttijdenaanpak beschikbaar om betrokkenen met behulp van vragen, dilemma's en paradoxen te behoeden voor valkuilen in de aanpak van wachttijden. Om extra administratieve druk op jeugdhulp te verminderen en gemeenten de mogelijkheid te geven prestaties voor leerdoeleinden met elkaar te kunnen vergelijken, is gewerkt aan het stroomlijnen van informatie. Zo ontvangen gemeenten inmiddels een standaardrapportage van het CBS met lokale informatie over jeugdhulpgebruik en is een landelijke set met outcome-criteria ten behoeve van deze CBS-data samengesteld. Ook zijn er samenwerkingsafspraken gemaakt over monitoring van het consequent gebruik van de verschillende uitvoeringsvarianten en

zijn er standaardberichten informatievoorziening sociaal domein gemaakt. Begin 2019 is de Jeugdautoriteit opgericht met als taak de continuïteit van jeugdhulp, kinderbeschermingsmaatregelen en jeugdreclassering te bevorderen, onder meer door het signaleren en voorkomen van continuïteitsrisico's in het jeugdzorglandschap en het aanspreken van gemeenten en jeugdhulpaanbieders rond continuïteitsvraagstukken. Als uitvloeisel van deze taken onderzocht de Jeugdautoriteit zowel in 2019 als in 2020 de financiële gezondheid van jeugdhulpaanbieders en werd het Early Warning instrument ontwikkeld. Dit instrument kan worden ingezet bij dreigende zorgen over continuïteit van aanbieders van specialistische zorg. Het instrument levert input voor het inhoudelijke periodieke gesprek tussen een accounthoudende regio en de aanbieder(s). Begin juli 2021 is het convenant 'Bevorderen Continuïteit Jeugdhulp' ondertekend. Het convenant toont de gezamenlijke inzet van jeugdhulpaanbieders, gecertificeerde instellingen, jeugdzorgregio's, gemeenten en het Rijk om de continuïteit van zorg te borgen voor alle kinderen, jongeren, en gezinnen die dat nodig hebben. Het draagt als zodanig bij aan professioneel collectief opdrachtgever- en opdrachtnemerschap.

Overzicht mijlpalen Randvoorwaarden, 2018-2021

Mijlpaal	Wanneer
Op de <u>VNG site</u> staat welke (hoog) specialistische jeugdhulp landelijk wordt aangeboden, ingekocht en beschikbaar is	VGR 1
<u>Regionale expertteams</u> en leertafels operationeel in elke jeugdregio	VGR 1
Alle <u>jeugdregio's</u> hebben een <u>transformatieplan</u> opgesteld	VGR 1
<u>Transitie Autoriteit Jeugd</u> is verlengd tot 1 januari 2019	VGR 1
Gemeenten hebben een standaard rapport ontvangen van CBS met lokale informatie over jeugdhulpgebruik	VGR 1
Landelijke set outcome-criteria tbv CBS data is gerealiseerd	VGR 1
Samenwerkingsafspraken over monitoring consequent gebruik uitvoeringsvarianten en standaardberichten informatievoorziening sociaal domein zijn gemaakt	VGR 1
<u>Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd</u> is opgericht en operationeel	VGR 2
<u>Jeugdautoriteit</u> is opgericht en operationeel	VGR 2
<u>Geschillencommissie sociaal domein</u> is opgericht en operationeel	VGR 2
<u>Transformatiebudget</u> is uitgekeerd aan 42 regio's	VGR 2
<u>Wetsvoorstel</u> regionale samenwerking en vermindering administratieve lasten is in werking getreden	VGR 2
<u>Early Warning instrument</u> voor tijdig signaleren van continuïteitsproblemen van cruciale jeugdhulp is gereed	VGR 2
Ondersteuningsprogramma rond inkoop sociaal domein is gestart (o.a. leergang ' <u>Inkoop en Contractering</u> ')	VGR 2
Eerste verkenning afgerond naar ontrafelen van schadelijke wachttijden	VGR 4
<u>Taakgerichte uitvoeringsvariant</u> is ontwikkeld door ISD	VGR 4

Mijlpaal	Wanneer
Door middel van ervaringsverhalen gekeken naar de beleving van cliënten en gezinnen als het gaat om wachttijden	VGR 4
Er is een overzicht van de <u>sociale kaarten</u> van 42 jeugdhulpregio's	VGR 4
Accounthoudende regio's nemen hun verantwoordelijkheid richting andere regio's bij continuïteitsvraagstukken	VGR 4
26 regio's hebben de leergang ' <u>Contracteren</u> ' afgerond	VGR 4-VGR 6
Jaarrapportages van de <u>landelijk ambassadeur 'Oppakken en Leren van Complexe Casuïstiek'</u> voor <u>2019</u> en <u>2020</u> zijn afgerond	VGR 4; VGR 6
Een verdiepende inventarisatie is afgerond ten behoeve van een regionale ontwikkelagenda voor de regionale expertteams	VGR 5
Uitwerking van het <u>convenant 'Stoppen met tijdschrijven'</u> van 11 juni 2020 is gestart	VGR 5
<u>Pilot 'Inkoop jeugdhulp in strafrechtelijk kader'</u> is afgerond in de regio's in het arrondissement Zeeland/Brabant	VGR 5
De principes in de leergang ' <u>Contracteren</u> ' zijn verbreed naar de Wmo	VGR 5
Het rapport van de Jeugdautoriteit ' <u>Verdiepingsonderzoek stand financiële gezondheid jeugdhulpaanbieders</u> ' is verschenen	VGR 5
In 13 jeugdhulpregio's is een samenwerking verkend tav het oplossen van schadelijke wachttijden; met 16 deelnemers van verschillende instellingen en regio's is een <u>leerexpeditie</u> aanpak wachttijden afgerond	VGR 5; VGR 6
De <u>Norm van Opdrachtgeverschap</u> is door gemeenten aangenomen; De implementatie en bijbehorende ondersteuning is gestart	VGR 5; VGR 6
In regio Hart van Brabant is gestart met een <u>gezamenlijke aanpak</u> van de wachttijdproblematiek; een bijbehorend projectvoorstel is opgeleverd	VGR 5; VGR 6
<u>Werkboek</u> voor regionale expertteams is gepubliceerd	VGR 6
Ondersteuning implementatie NvO is gestart	VGR 6
Onderzoek Jeugdautoriteit ' <u>Financiële positie jeugdhulpaanbieders 2019</u> ' is opgeleverd	VGR 6
Het boekje ' <u>Zeven goede gewoonten bij inkopen</u> ' is vernieuwd	VGR 6

Randvoorwaarden: Jeugdhulp dichtbij het kind

Mijlpaal	Wanneer
Een zelfscan voor expertteams is ontwikkeld en ontwikkelbehoeften van expertteams zijn in kaart gebracht	VGR 6
<u>E-book over innovatieparadoxen in de wachttijdenaanpak</u> is gepubliceerd	VGR 7
<u>Rapportage over aanpak wachttijden</u> opgeleverd	VGR 7
Aanpak wachttijden geïntensiveerd in het kader van de incidentele middelen	VGR 7
<u>Eindrapportage</u> waarin de geleerde lessen mbt de leergangen en bemiddelingen worden beschreven	VGR 7
Het convenant ' <u>Continuïteit jeugdhulp</u> ' is ondertekend	VGR 7

HET ONDER- STEUNINGSTEAM ZORG VOOR DE JEUGD

Footprint Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd

In 2016, een jaar na de decentralisatie, ontstaat het idee om een landelijk ondersteuningsteam in te richten dat ondersteuning biedt aan jeugdregio's. Dit ondersteuningsteam gaat in 2019 door binnen het programma Zorg voor de Jeugd en ondersteunt de 42 jeugdregio's bij het opstellen van transformatieplannen. We besteden in deze slotrapportage aandacht aan het OZJ, omdat het team een belangrijke schakel is tussen het landelijke programma en de jeugdregio's. Het OZJ levert inzet op vijf veranderopgaven (oppakken en leren van complexe casuïstiek (OLCC), contracteren vanuit de bedoeling, ontwikkelen van een lerend jeugdinstel, wijkgericht werken en wachttijden)² en een aantal ontwikkelthema's (jongeren- en ouderperspectief, voorkomen uithuisplaatsingen, versterken gezinsvormen en toekomstgericht werken). De belangrijkste opbrengsten per veranderopgave of thema staan hieronder beschreven.

Oppakken en leren van complexe casuïstiek

Tot oktober 2021 heeft het OZJ in totaal 577 zorgvragen opgepakt. Dit waren vragen van jongeren, ouders of professionals waar geen passende oplossing gevonden kon worden. Het OZJ kreeg samen met de kinderen, ouders en professionals de hulpvraag concreter en organiseerde een match met passende zorg. De zorgvragen zijn een leerzame bron van informatie en zijn daarom geanalyseerd. De rode draden staan beschreven in diverse rapportages. De ervaringen, o.a. op gebied van maatwerkoplossingen, zijn vertaald naar een werkboek voor professionals in de jeugdhulp. De casusadviseurs ondersteunden

ook bij de doorbraakaanpak en brachten expertteams en bovenregionale expertisenetwerken (verder) tot ontwikkeling. Het OZJ/team OLCC werkt toe naar een situatie waarin expertteams en, indien nodig, bovenregionale expertisenetwerken, alle vragen op een passende manier kunnen oppakken. Het beeld is dat de expertteams in 90% van de aangemelde complexe vragen in staat zijn deze zelf op te pakken. Voor het overige deel is een rol weggelegd voor de bovenregionale expertisenetwerken.

Contracteren vanuit de bedoeling

Vrij snel na de decentralisatie wordt duidelijk dat ondersteuning nodig is bij veelvoorkomende conflicten tussen gemeenten/regio's en jeugdhulpaanbieders. Inmiddels hebben meer dan 50 bemiddelingstrajecten plaats gevonden. Het effect van bemiddeling is groot; vrijwel alle bemiddelingen leiden naar een acceptabele en perspectiefrijke afhandeling en afspraken. Het document 'Geleerde lessen bemiddelingsgesprekken 2019 – 2020' geeft hier een overzicht van en is tevens een inkijk in de stand van zaken als het gaat om knelpunten in de verhouding tussen opdrachtgevers en opdrachtnemers. Specifiek voor de positie van vrijgevestigden binnen het jeugdhulpstelsel is bij het OZJ een intermediair aangesteld. Daarnaast ontwikkelde het OZJ in samenwerking met EhdK leeraanbod voor gemeenten op het gebied van inkoop. 26 regio's hebben dit afgerond. De leertrajecten hebben geleid tot blijvende veranderingen in de inkoop; de leidende principes '7 goede gewoonten bij inkoop' zijn gemeengoed geworden.

² Zie voor een toelichting blz. 33 van de vijfde Voortgangsrapportage.

Ontwikkelen van een lerend jeugdstelsel

In een lerend jeugdstelsel zijn professionals en gemeenten cyclisch verbonden met de (hulp)vragen van burgers en met kennis en innovatie. Om dichter bij deze ambitie te komen introduceerde het OZJ op 13 plekken in het land de Beweging van Nul en formuleerde samen met de praktijk voor hen relevante 'nul-doelstellingen', zoals nul uithuisplaatsingen of nul separaties, zoals in de regio Noord Holland Noord, waarin o.a. door zorgaanbieder Parlan wordt gestreefd naar een volledige afbouw van de gesloten jeugdhulp.

Om de werkwijze en beweging ook na 2021 voort te zetten wordt gewerkt aan een handreiking en aan een Stichting Beweging van Nul. Het OZJ heeft daarnaast een adviserende rol bij de inrichting van de bovenregionale expertisenetwerken, in het bijzonder de landelijke kennis- en leerfunctie. Samen met een aantal wetenschappers schreef OZJ's landelijk ambassadeur Peter Dijkshoorn een pleidooi en uitnodiging 'Op de Groei' om de jeugdhulp in de komende jaren verder te ontwikkelen.

Wijkgericht werken met de leefwereld als vertrekpunt

De decentralisatie had onder andere als doel om hulp en ondersteuning dichterbij kinderen en gezinnen te organiseren. Het OZJ biedt hiervoor tot eind 2021 ondersteuning op maat aan gemeenten. Lezingen, workshops en procesbegeleiding werden verzorgd rond vragen als: hoe kunnen we onze professionals laten handelen vanuit 'versterken van het gewone leven' en werken met een brede blik? In de verleende ondersteuning werden ook de vijf basisfuncties voor lokale teams, waar het OZJ destijds aan meeschreef,

uitgelicht. 15 regio's ontvingen ondersteuning op het gebied van wijkgericht werken. Daarnaast werden in vier regio's pilots 'leren van ervaringen' ingezet. Alle expertise werd gebundeld in de 'Ongewone reisgids voor het gewone leven'. Samen met vijf hogescholen organiseerde het OZJ masterclasses voor (aanstaande) professionals uit lokale teams. De opbrengsten zijn terug te lezen in een online magazine.

Ontrafelen en aanpakken van schadelijke wachttijden

Ingegeven door de oplopende (politieke) aandacht voor wachttijden in de jeugdhulp, is de ondersteuning van het OZJ op dit thema in de loop van het programma flink uitgebreid. Hart van Brabant was daarbij een belangrijke pilotregio. Hier is het inzicht over het verschijnsel wachttijden verbeterd. We begrijpen nu beter dat wachttijden een symptoom zijn van problemen in de in- door- en uitstroom in de jeugdhulp en dat er geen enkelvoudige of snelle oplossingen bestaan. Het e-book over innovatieparadoxen in de wachttijdenaanpak gaat hier nader op in. Medio 2021 werd de aanpak uitgebreid naar de regio Rotterdam Rijnmond en vervolgens aangevuld met een wachtlijst- en systeemanalyse én een traject om wachttijdendata op orde te krijgen. Het Ketenbureau i-Sociaal Domein en het team 'Oppakken en Leren van Complexe Casuïstiek' van het OZJ werden hierbij betrokken. Waar gewenst worden ook andere regio's naast de pilotregio's ondersteund vanuit de leerexpeditie wachttijden. De leerexpeditie is een ontwikkeltraject waarin stap voor stap wordt gewerkt aan het ontwikkelen van innovatievaardigheden en oplossingen voor wachttijden in de regio. Eind november verschijnt een update middels een rapportage waarmee regionaal en landelijk inzicht en overzicht (data en inhoudelijke aanpakken) wordt gepresenteerd.

Overige ontwikkelthema's

Op basis van de transformatieplannen biedt het OZJ ook ondersteuning op een aantal inhoudelijke thema's. De meest in het oog springende thema's worden hieronder toegelicht.

Voorkomen uithuisplaatsingen door versterking van gezinnen en hun omgeving

Een groot aantal regio's had het voorkomen van uithuisplaatsing in hun transformatieplan benoemd als belangrijke doelstelling. Aan 16 regio's bood het OZJ ondersteuning door oorzaken en problemen te analyseren. Vervolgens ontvingen elf regio's maatwerkondersteuning. Bij de meeste regio's lag de focus op het vergroten van ambulante specialistische gezinsgericht werken in combinatie met samenwerking met informele netwerken. In tien regio's werd procesbegeleiding verzorgd bij het verkennen en implementeren van het concept Jouw Ingebrachte Mentor (JIM) en InVerbindingsteams. Verder organiseerde het OZJ regionale inspiratiesessies en ontwerpsessies (zowel online als offline) omtrent het benutten van informele netwerken. Op landelijk niveau ontwikkelde het OZJ samen met partners uitgangspunten over opgroeien in (on)veiligheid. Ten slotte werden een ZOOMinn reeks: Veiligheidsvraagstukken bij zorgen in gezinnen opgezet voor in totaal meer dan 250 deelnemers (de reeks is nog steeds online beschikbaar), een werkboek gemaakt en een congres georganiseerd.

Versterken van kleinschalige, gezinsgerichte voorzieningen

Het OZJ ondersteunde zes regio's en enkele gemeenten en jeugdhulporganisaties bij het inzetten van informele steun aan kinderen en gezinnen en het organiseren van formele gezinsvormen. Daarnaast werd de ontwikkelcirkel 'informele steun aan kind en gezinnen' opgestart, waaruit het collectief informele steun in gezinnen is ontstaan. Naast andere landelijke initiatieven heeft het OZJ actief bijgedragen aan landelijke kennisdeling over onder andere Mockingbird en informele steun aan kinderen en gezinnen. De introductie van het Mockingbird Family Model in Nederland is een belangrijk resultaat van de ondersteuning op dit thema. Het Mockingbird Family Model is een werkwijze om pleeggezinnen te ondersteunen zodat er minder uitval onder pleegouders is en daardoor overplaatsingen van kinderen voorkomen kunnen worden.

Toekomstgericht werken

Voor jongeren die opgroeien in een kwetsbare positie is het extra belangrijk dat zij ondersteund worden op de zogenaamde 'Big 5': support, wonen, school & werk, inkomen en welzijn. In de praktijk vraagt dit om integraal handelen, vanuit verschillende wettelijke kaders en met zo min mogelijk onderbrekingen en belemmeringen. Het OZJ en het NJi werken samen om handvatten te ontwikkelen voor gemeenten en professionals. Drie regio's ontvingen ondersteuning bij het ontwikkelen van duurzame werkwijzen. Daarnaast is een leergang opgezet rond integrale inkoop 18-/18+ en heeft een leerkring vakmanschap 'Toekomstgericht werken' plaatsgevonden. De landelijke kennisbasis op deze thematiek is versterkt en ten slotte is een professionele richtlijn in de maak.

Jongeren- en ouderperspectief

De regio-ambassadeurs jongeren- en ouderperspectief van het OZJ hebben een pioniersfunctie gehad in de bewustwording van het belang van ervaringsdeskundigheid. Dit is een onmisbare bron van kennis om de jeugdhulp dichterbij de leefwereld te kunnen brengen. Veel aanbieders, professionals en gemeenten willen hier ook mee aan de slag, maar hebben (steeds vaker) vragen over de manier waarop. Dit maakt ook dat het relevant wordt om ervaringsdeskundigen te helpen organiseren en ontwikkelen. In alle regio's wordt er gewerkt aan een regioplan voor de borging en doorontwikkeling na 2021. Bij alle expertisenetwerken wordt actief meegedacht over de inzet van ervaringsdeskundigen als extra kennisbron. In Utrecht-Flevoland is de ervaringsacademie gestart om ervaringskennis toe te voegen in de expertisenetwerken en de gelijkwaardige samenwerking te versterken. Bij diverse regionale kenniswerkplaatsen is de participatie van ouders, jongeren en ervaringsdeskundigen opgezet en wordt nu verder doorontwikkeld. In steeds meer regio's krijgen ouders en jongeren een rol bij de inkoop en ontwikkeling van de regiovisie waarbij nog wel gezocht wordt naar goede werkvormen.

Colofon

Deze voortgangsrapportage is een gezamenlijke uitgave van de stuurgroep Zorg voor de Jeugd. Daarin zijn vertegenwoordigd:

Cliëntenorganisaties: Ieder(in), Per Saldo en MIND

Beroepsverenigingen: Nederlands Instituut van Psychologen (NIP) en de Nederlandse Vereniging voor Psychiatrie (NVvP) namens Jeugdartsen Nederland (AJN), Beroepsvereniging verzorgenden en verpleegkundigen (V&VN), Landelijke huisartsen vereniging (LHV), Nederlandse vereniging voor kindergeneeskunde (NVK), beroepsvereniging van professionals in sociaal werk (BPSW), Nederlandse vereniging van pedagogen en onderwijskundigen (NVO), de beroepsvereniging voor kinder- en jongerenwerk (BVjong), Landelijke vereniging van vrijgevestigde psychologen & psychotherapeuten (LVVP), Federatie Vaktherapeutische Beroepen (FVB)

Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd (BGZJ): Jeugdzorg Nederland, Vereniging Gehandicapten Nederland (VGN), GGZ Nederland, Vereniging Orthopedagogische BehandelCentra (VOBC)

Vereniging Nederlandse gemeenten (VNG)

Ministerie van Justitie en Veiligheid

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

Fotografie Marieke Duijsters

November 2021

